

Šiame numeryje:**Popiežius**

Žinia 92-osios Migrantų ir pabėgėlių dienos (2006 m. sausio 15 d.) proga 2

Bažnyčios dokumentai Katalikiškojo auklėjimo kongregacija
Instrukcija dėl asmenų su homoseksualiais polinkiais pašaukimo
atpažinimo kriterijų svarstant jų priėmimą į seminarijas ir leidimą
priimti šventimus 3Dekretas, kuriuo Šventasis Tėvas suteikia specialius visuotinius
atlaidus Vatikano II Susirinkimo užbaigimo 40-ųjų metinių proga
DEKRETAS *URBIS ET ORBIS* 6

Žinia Pasaulinės AIDS dienos proga 7

Bažnyčia Lietuvoje

Paminėtos vysk. M. Valančiaus mirties 130-osios metinės 8

Tikybės mokytojų atestacija 9

Neformalaus kunigų ugdymo instituto „Aqua“ susirinkimas 10

Renginiai Kardinolo V. Sladkevičiaus
memorialinio muziejaus svetainėje 11

Šv. Cecilijos šventė 12

StraipsniaiKardinolas Christoph Schönborn
SUKŪRIMAS IR EVOLIUCIJA 14**Bažnyčia pasaulyje**

Teologija nėra teologų privatus reikalas 23

Popiežius Jonas Paulius II yra pavyzdys vyskupams 23

Popiežius kritikavo religijos laisvės suvaržymus 23

Popiežius: daugiau jautrumo bažnytinei muzikai 24

Popiežius Benediktas XVI

Žinia 92-osios Migrantų ir pabėgėlių dienos (2006 m. sausio 15 d.) proga

Migracija – laiko ženklas

Vatikanas, 2005 m. spalio 18 d.

Brangūs Broliai ir Seserys,

Prieš keturiasdešimt metų baigėsi Vatikano II Susirinkimas, kurio turtingas mokymas apima daugybę bažnytinio gyvenimo sričių. Ieškant naujų būdų supažindinti šių dienų vyrus ir moteris su Evangelijos žinia, sudėtingas šiandienis pasaulis rūpestingai analizuojamas visų pirma pastoracinėje konstitucijoje *Gaudium et spes*. Atsiliepdami į palaimintojo popiežiaus Jono XXIII kreipimąsi, Susirinkimo tėvai ėmėsi tyrinėti laiko ženklus ir aiškinti juos Evangelijos šviesoje, idant galėtų pasiūlyti naujoms kartoms galimybę tinkamai atsakyti į amžinosius šio ir būsimo gyvenimo bei teisingų socialinių ryšių klausimus (plg. *Gaudium et spes*, 4). Vienas iš šiandien neabejotinai atpažįstamų laiko ženklų yra migracija – reiškinys, kuris ką tik pasibaigusiam amžiuje virto struktūriniu ir tapo svarbiu pasaulinės darbo rinkos, be kita ko, milžiniško globalizacinio impulso vaisiaus, veiksmu. Ši „laiko ženklą“, savaime suprantama, lemia įvairūs veiksniai, kaip antai nacionalinė ir tarptautinė migracija, priverstinė ir savanoriška migracija, legali ir nelegali migracija, ženklinama ir prekybos žmonėmis rykštės. Nevalia užmiršti nė užsienio studentų, kurių pasaulyje kasmet vis daugėja, kategorijos.

Kalbant apie tuos, kurie emigruoja ekonominiais sumetimais, paminėtina, jog tarp jų vis daugiau moterų („feminizacija“). Anksčiau emigruodavo daugiausia vyrai. Tiesa, visada būdavo ir moterų, tačiau jos visų pirma emigruodavo lydėdamos savo vyrus ar tėvus arba trokšdamos prisidėti prie jų, kad ir kur jie būtų. Šiandien, nors tokių atvejų vis dar gausu, moterų emigracija darosi vis autonomiškesnė. Moterys, ieškodamos darbo kitoje šalyje, kerta savo tėvynės sienas vienos. Ir, iš tiesų, neretai atsitinka, kad migrantė moteris tampa pagrindiniu savo šeimos pajamų šaltiniu. Faktas, jog moterų daugiau tuose sektoriuose, kur siūlomi maži atlyginimai. Tad jei dirbantys migrantai pažeidžiami, tai šitai dar labiau pasakytina apie moteris. Sritys, kur moterys turi daugiausia galimybių įsidarbinti, yra pagalba pagyvenusiesiems, ligonių slauga bei darbas viešbučiuose. Būtent šiose srityse ir krikščionys pašaukti dėti pastangas siekiant garantuoti, jog su moterimis migrantėmis būtų elgiamasi teisingai, gerbiamas jų moteriškumas ir pripažįstamos jų lygios teisės.

Šiame kontekste būtina paminėti prekybą žmonėmis, ypač moterimis, klestinčią ten, kur galimybės pagerinti savo gyvenimo lygį ar net pragyventi ribotos. Tada prekeiviui tampa lengva siūlyti savo „paslaugas“ aukoms, dažnai net miglotai neįtariančioms, kas jų laukia. Kai kada moterys ir mergaitės darbe, neretai ir sekso pramonėje, išnaudojamos beveik kaip vergės. Čia negaliu išsamiai išanalizuoti šio migracijos aspekto padarinių, bet prisidedu prie Jono Pauliaus II išreikšto „paplitusios hedonistinės bei komercinės kultūros, skatinančios sistemingą lytiškumo išnaudojimą“, pasmerkimo (Popiežiaus Jono Pauliaus II laiškas moterims, 1995 06 29, 5). Jame nubrėžta ištisa išpirkimo bei išlaisvinimo programa, kurios krikščionims nevalia šalintis.

Kalbėdamas apie kitą migrantų kategoriją – ieškančiuosius prieglobsčio bei pabėgėlius, – norėčiau pabrėžti, jog dažniausiai į akiratį patenka tik jų atvykimo klausimas, tuo tarpu į priežastis, dėl kurių jie paliko gimtąjį kraštą, neatsižvelgiama. Bažnyčia į visą šį kančios ir smurto pasaulį žvelgia akimis Jėzaus, kuris, matydamas minias, klajojančias lyg avys be piemens, jų gailėjosi. Viltis, drąsa, meilė ir „kūrybinga meilė“ (*Novo millennio ineunte*, 50) turi įžiebtį būtinas žmogiškąsias bei krikščioniškąsias pastangas padėti šiems kenčiantiems broliams bei seserims. Jų gimtosios Bažnyčios, puoselėdamos meilės dialogą su juos priimančiomis Bažnyčiomis, turėtų pasirūpinti atsiųsti ta pačia kalba kalbančių bei ta pačia kultūra persiėmusių sielovados darbuotojų.

Šiandienos „laiko ženklų“ šviesoje ypatingas dėmesys skirtinas užsienio studentų reiškiniui. Be kita ko, dėl universitetinių programų mainų tarp atskirų šalių, ypač Europoje, gausėja studentų, ir tai kelia pastoracinių problemų, kurių Bažnyčia negali ignoruoti. Tai ypač pasakytina apie studentus, atvykstančius iš besiplėtojančių šalių; jų universitetinė patirtis gali tapti ypatinga proga dvasiškai praturtėti.

Šaukdamasis dieviškosios pagalbos tiems, kurie trokšdami prisidėti prie teisingumo ir taikos pasaulyje skatinimo pasiaukojamai dirbuojasi žmogaus mobilumo pastoracinės tarnystės srityje, kaip meilės ženklą teikiu ypatingą apaštališkąjį palaiminimą.

Katalikiškojo auklėjimo kongregacija

Instrukcija dėl asmenų su homoseksualiais polinkiais pašaukimo atpažinimo kriterijų svarstant jų priėmimą į seminarijas ir leidimą priimti šventimus

Ižanga

Tęsdama Vatikano II Susirinkimo, konkrečiai Dekreto dėl kunigų ugdymo *Optatam totius* (1) mokymą, Katalikiškojo auklėjimo kongregacija išleido įvairius dokumentus, siekdama puoselėti tinkamą ir pilnatvišką būsimųjų kunigų ugdymą, pateikdama gaires ir tikslias normas įvairių šio ugdymo aspektų atžvilgiu (2). 1990 m. Vyskupų sinodas taip pat nagrinėjo kunigų ugdymo klausimą dabarties aplinkybėmis, siekdamas papildyti Susirinkimo mokymą šia tema, taip pat suteikti jam daugiau aiškumo ir veiksmingumo šiuolaikiniame pasaulyje. Po šio Sinodo popiežius Jonas Paulius II išleido posinodinį apaštališkąjį paraginimą *Pastores dabo vobis* (3).

Atsižvelgiant į tą turiningą mokymą, šia Instrukcija nesiekama nagrinėti visų klausimų, susijusių su emocijų ar lytiškumo sritimi, reikalaujančių nuodugnaus tyrimo per visą ugdymo laikotarpį. Šioje Instrukcijoje apimamos normos, susijusios su konkrečiu klausimu, kurį dabartinė situacija padarė ypač aktualų: ar priimti į seminarijas kandidatus, turinčius giliai išsakinusių homoseksualių polinkių, ir leisti jiems priimti šventimus.

1. Emocinė branda ir dvasinė tėvystė

Pagal nuolatinę Bažnyčios tradiciją tik pakrikštytas vyras galiojančiai priima šventimus (4). Per Šventimų sakramentą Šventoji Dvasia kandidatą padaro panašų į Jėzų Kristų nauju ir ypatingu būdu: iš esmės kunigas sakramentiškai įkūnija Kristų, Bažnyčios Galvą, Ganytoją ir Sužadėtinį (5). Dėl šio ryšio su Kristumi visas kunigo gyvenimas turi būti gaivinamas viso asmens atsidavimo Bažnyčiai ir tikros ganytojiškos meilės (6).

Kandidatas į kunigiškąją tarnystę turi pasiekti emocinę brandą. Tokia branda leis jam turėti tinkamą nuostatą tiek vyrų, tiek moterų atžvilgiu, ugdys jo teisingą dvasinės tėvystės suvokimą jam patikėsimos bažnytinės bendruomenės atžvilgiu (7).

2. Homoseksualumas ir tarnybinė kunigystė

Nuo Vatikano II Susirinkimo iki šių dienų įvairūs Magisteriumo dokumentai, ypač Katalikų Bažnyčios katekizmas, patvirtino Bažnyčios mokymą homoseksua-

lizmo tema. Katekizmas skiria homoseksualius aktus nuo homoseksualių polinkių.

Dėl homoseksualių aktų Katekizme mokoma, jog Šventajame Rašte jie parodomi kaip sunkios nuodėmės. Tradicija nuolat pripažindavo, kad jie vidujai nemoralūs ir priešingi prigimtinėi teisei. Dėl to jie negali būti pateisinami jokiais aplinkybėmis.

Kai kurių vyrų ir moterų giliai išsakiniję homoseksualūs polinkiai, sutinkami tarp tam tikro skaičiaus vyrų ir moterų, taip pat yra objektyviai netvarkingi ir dažnai patiems juos turintiems asmenims yra išbandymas. Tokius asmenis reikia priimti pagarbiai ir taktiškai. Jų atžvilgiu reikia vengti bet kokių neteisingo diskriminavimo ženklų. Jie pašaukti savo gyvenime vykdyti Dievo valią ir įtraukti į Viešpaties kryžiaus auką tuos sunkumus, kuriuos tenka išgyventi (8).

Atsižvelgdama į šį mokymą ši Kongregacija, sutartina su Dievo kulto ir sakramentų tvarkos kongregacija, laiko būtina aiškiai pareikšti, jog Bažnyčia, nors tikrai gerbia asmenis, susijusius su ta problema (9), tačiau praktikuojančių homoseksualizmą, turinčių giliai išsakinusių homoseksualių polinkių arba remiančių vadinamąją „gėjų kultūrą“ negali priimti į seminariją nei leisti jiems priimti šventimus (10).

Tokių asmenų situacija iš esmės rimtai trukdo jiems ugdyti tinkamą nuostatą vyrų ir moterų atžvilgiu. Jokiu būdu negalima ignoruoti negatyvių pasekmių, galinčių kilti dėl asmenų, turinčių giliai išsakinusių homoseksualių polinkių, šventimų.

Kitaip derėtų traktuoti tuos homoseksualius polinkius, kurie tik išreiškia laikiną problemą, pavyzdžiui, nebaigtą brendimo procesą. Vis dėlto tokie polinkiai turėtų būti aiškiai įveikti bent prieš trejus metus iki diakonato šventimų.

3. Bažnyčios nustatomas kandidatų tinkamumas

Kiekvienas kunigo pašaukimas apima du neatskiriamus elementus: laisvą Dievo dovaną ir atsakingą žmogaus laisvę. Pašaukimas yra Dievo malonės dovana, gaunama Bažnyčios, Bažnyčioje ir skiriama Bažnyčios tarnybai. Žmogus, atsiliepdamas į Dievo kvietimą, laisvai atsiduoda jam meilėje (11). Nepakanka vien troškimo būti kunigu, taip pat nėra tokios teisės gauti šventimus. Bažnyčia, būdama atsakinga už Kristaus įsteigtų sakramentų gavimo reikalavimus, turi atpažinti trokštančio įstoti į seminariją asmens tinkamumą (12), lydėti jį ugdymo metais ir, jei bus pripažinta jį turint būtinas savybes, leisti jam priimti šventimus (13).

Būsimasis kunigas turi būti ugdomas iš esmės vienas kitą papildančiais keturiais lygmenimis: žmogiškuoju, dvasiniu, intelektiniu ir sielovadiniu (14). Šiame

kontekste būtina pabrėžti ypatingą žmogiškojo ugdymo, sudarančio būtiną visokio ugdymo pamatą, svarbą (15). Prieš leisdama kandidatui priimti diakonato šventimus, Bažnyčia privalo, be kita ko, įsitikinti, ar kandidatas pasiekė emocinę brandą (16).

Leidimas priimti šventimus yra asmeninė vyskupo (17) arba aukštesniojo vyresniojo atsakomybė. Vyskupas arba aukštesnysis vyresnysis, atsižvelgęs į nuomonę, kuriems patikėjo atsakomybę už ugdymą, prieš leisdama kandidatui priimti šventimus privalo padaryti morališkai tikrą sprendimą dėl jo tinkamumo. Jei šiuo klausimu jie rimtai abejoja, tokiam kandidatui neturi leisti priimti šventimų (18).

Kandidato brandumo bei jo pašaukimo tyrimas yra taip pat svarbi rektoriaus ir kitų asmenų, kuriems seminarijoje patikėtas ugdymo darbas, pareiga. Prieš kiekvienus šventimus rektorius turi išreikšti savo įvertinimą, ar kandidatas atitinka Bažnyčios reikalaujamas savybes (19).

Tiriant tinkamumą šventimams svarbus uždavinys tenka dvasiniam vadovui. Būdamas susaistytas paslapties, jis atstovauja Bažnyčiai vidiniame forume. Kalbėdamas su kandidatu dvasinis vadovas privalo ypač nurodyti Bažnyčios reikalavimus dėl kunigiškojo skaištumo ir kunigui būdingos emocinės brandos, taip pat padėti kandidatui atpažinti, ar jis turi būtinas savybes (20). Dvasiniam vadovui tenka pareiga įvertinti visus kandidato asmenybės bruožus ir įsitikinti, kad kandidatas neturi nesuderinamų su kunigybe lytiškumo sutrikimų. Jei kandidatas praktikuoja homoseksualizmą arba turi giliai išsisknijusių homoseksualių polinkių, jo dvasinio vadovo, taip pat nuodėmklausio pareiga patarti apeliuojant į kandidato sąžinę nesiekti šventimų.

Savaime suprantama, kad pačiam kandidatui tenka pirmą kartą atsakomybė už savo ugdymą (21). Kandidatas pasitikėdamas turi atsiduoti Bažnyčiai, kviečiančio jį priimti šventimus vyskupo, seminarijos rektoriaus, dvasinio vadovo ir kitų seminarijos ugdytojų, kuriems vyskupas ar aukštesnysis vyresnysis patikėjo būsimųjų kunigų ugdymo užduotį, sprendimui. Būtų labai nesąžininga, jei kandidatas slėptų savo homoseksualizmą ir nieko nepaisydamas siektų gauti šventimus. Tokia neteisinga nuostata neatitinka tiesos, lojalumo ir atsidavimo dvasios, kuria turi pasižymėti manantieji, kad jie yra pašaukti tarnauti Kristui ir jo Bažnyčiai kunigystės tarnyba.

Pabaiga

Ši Kongregacija patvirtina, kad vyskupai, aukštesnieji vyresnieji ir visi atsakingieji asmenys privalo nuodugniai tirti, ar kandidatai tinkami šventimams, nuo jų priėmimo į seminariją momento iki pat šventimų. Tas tyri-

mas turi būti vykdomas atsižvelgiant į tarnaujamosios kunigystės sampratą pagal Bažnyčios mokymą.

Vyskupai, vyskupų konferencijos ir aukštesnieji vyresnieji privalo budėti, kad šios Instrukcijos normų būtų ištikimai laikomasi pačių kandidatų labui, taip pat siekiant nuolat parengti Bažnyčiai atsakingų kunigų, kurie būtų tikri ganytojai pagal Kristaus širdį.

Popiežius Benediktas XVI 2005 m. rugpjūčio 31 d. aprobavo šią Instrukciją ir nurodė ją paskelbti. Roma, 2005 m. lapkričio 4 d., seminarijų globėjo šv. Karolio Boromejaus diena.

Prefektas
Kardinolas Zenon Grocholewski

Sekretorius
Titulinis Vertara arkivyskupas J. Michael Miller CSB

Išnašos

(1) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas dėl kunigų ugdymo *Optatum totius*, (1965 10 28): AAS 58 (1966), 713–727.

(2) Plg. Katalikiškojo auklėjimo kongregacija. *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* (1970 01 06; naujas leidimas 1985 03 19); Filosofijos studijos seminarijose (1972 01 20); Kunigiškojo celibato ugdymo gairės (1974 04 11); Kanonų teisės studijos kunigystės aspirantams (1975 04 02); Teologinis būsimųjų kunigų ugdymas (1976 02 22); *Epistula circularis de formatione vocationum adularum* (1976 07 14); Instrukcija dėl liturginio ugdymo seminarijose (1979 06 03); Aplinkraštis dėl kai kurių aktualių dvasinio ugdymo aspektų seminarijose (1980 01 06); Žmogiškosios meilės ugdymo gairės – lytinio ugdymo nuorodos (1983 11 01); Keliaujančiųjų sielovada ugdant būsimuosius kunigus (1986 01 25); Būsimųjų kunigų ugdymo gairės socialinio bendravimo priemonių atžvilgiu (1986 03 19); Aplinkraštis dėl Rytų Bažnyčių studijų (1987 01 06); Mergelė Marija intelektualiniame ir dvasiniame ugdyme (1988 03 25); Bažnyčios socialinės doktrinos studijų ir mokymo gairės ugdant būsimuosius kunigus (1988 12 30); Instrukcija dėl Bažnyčios tėvų studijų ugdant kunigus (1989 11 10); Seminarijų ugdytojų rengimo direktyvos (1993 11 04); Seminaristų ugdymo direktyvos santuokos ir šeimos problemų atžvilgiu (1995 03 19); Instrukcija vyskupų konferencijoms dėl kandidatų, atvykusių iš kitų seminarijų ar vienuolinių kongregacijų, priėmimo (1986 10 09 ir 1996 03 08); Propedeutinis laikotarpis (1998 05 01); Aplinkraščiai dėl kanoninių normų, susijusių su netvarka ir kliūtimis tiek *ad Ordines recipiendos*, tiek *ad Ordines exercendos* (1992 07 27 ir 1999 02 02).

(3) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Pastores dabo vobis*, (1992 03 25): AAS 84 (1992) p. 657–864.

(4) Plg. Kanonų teisės kodeksas, kan. 754; JONAS PAULIUS II. Apaštališkasis laiškas dėl kunigybės šventimų rezervavimo tik vyrams *Ordinatio sacerdotalis* (1994 05 22): AAS 86 (1994), 545–548.

(5) VATIKANO II SUSIRINKIMAS. Dekretas dėl kunigų gyvenimo ir tarnybos *Presbyterorum ordinis* (1965 12 07), 2: AAS 58 (1966), 991–993; *Pastores dabo vobis*, 16: AAS 84 (1992), 681–682. Dėl panašumo su Bažnyčios Sužadėtiniumi Kristumi *Pastores dabo vobis* teigiama: „Kunigas pašauktas būti gyvu Jėzaus Kristaus, Bažnyčios Sužadėtinio, atvaizdu. <...> Taigi jis pašauktas savo dvasiniame gyvenime atgaivinti Sužadėtinio Kristaus meilę savo Sužadėtiniai Bažnyčiai. Tad jo gyvenimą turi nušviesti ir ugdyti šis sužadėtinio pobūdis, reikalaujantis liudyti Kristaus Sužadėtinio meilę“ (22): AAS 84 (1992), 691.

(6) Plg. *Pastores dabo vobis*, 14: AAS 58 (1966), 1013–1014; *Pastores dabo vobis*, 23: AAS 84 (1992), 691–694.

(7) Plg. DVASININKIJOS KONGREGACIJA. Kunigų tarnybos ir gyvenimo vadovas *Dives Ecclesiae* (1994 03 31), 58.

(8) Plg. Katalikų Bažnyčios katekizmas (*Editio typica*, 1997), 2357–2358. Plg. taip pat įvairius TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJOS dokumentus: Deklaracija dėl kai kurių seksualinės etikos klausimų *Persona humana* (1975 12 29); Laiškas Katalikų Bažnyčios vyskupams dėl homoseksualių asmenų pastoracijos *Homosexualitatis* problema (1986 10 01); Svarstymai dėl atsakymo į įstatymų projektus dėl homoseksualių asmenų nediskriminavimo (1992 07 23); Svarstymai dėl siūlymų įteisinti homoseksualių asmenų sąjungas (2003 06 03). Dėl homoseksualių polinkių laiške *Homosexualitatis* problema teigiama: „Nors pats homoseksualaus asmens ypatingas potraukis ir nėra nuodėmė, jis vis dėlto sudaro stipresnį ar silpnesnį polinkį į moraliniu požiūriu iš esmės blogą elgesį. Todėl pats polinkis turi būti laikomas objektyviai netvarkingumu“ (3).

(9) Plg. Katalikų Bažnyčios katekizmas (*Editio typica*, 1997), 2358; plg. taip pat Kanonų teisės kodeksas, kan. 208 ir Rytų Bažnyčių kanonų kodeksas, kan. 11.

(10) Plg. KATALIKIŠKOJO AUKLĖJIMO KONGREGACIJA. *A memorandum to Bishops seeking advice in matters concerning homosexuality and candidates for admission to Seminary* (1985 07 09); DIEVO KULTO IR SAKRAMENTŲ TVARKOS KONGREGACIJA. Laiškas (2002 05 16) *Notitiae* 38 (2002), 586.

(11) Plg. *Pastores dabo vobis*, 35–36: AAS 84 (1992), 714–718.

(12) Plg. Kanonų teisės kodeksas, kan. 241, § 1: „Diecezijos vyskupas gali priimti į didžiąją kunigų seminariją tik tuos, kurie, žvelgiant į jų žmogiškąsias, moralines, dvasines ir intelektines savybes, jų fizinę bei psichinę sveikatą, taip pat tinkamą intenciją, atrodo esą tinkami nuolat atsidėti šventajai tarnybai“; plg. Rytų Bažnyčių kanonų kodeksas, kan. 342, § 1.

(13) Plg. *Optatam totius*, 6: AAS 58 (1966), 717. Plg. taip pat Kanonų teisės kodeksas, kan. 1029: „Šventimus leistina priimti tik tiems, kurie pagal apdairų savo vys-

kupo arba kompetentingo aukštesniojo vyresniojo įvertinimą, apsvarsčius visas aplinkybes, turi integralų tikėjimą, vadovaujasi teisinga intencija, turi reikalingų žinių, gerą reputaciją, sveiką moralę, patikrintas dorybes ir kitas fizines bei psichines savybes, atitinkančias priimamus šventimus“ ir Rytų Bažnyčių kanonų kodeksas, kan. 758. Neleidimas priimti šventimų neturintiems reikalaujamų savybių nėra neteisinga diskriminacija: plg. TIKĖJIMO MOKYMO KONGREGACIJA. Svarstymai dėl atsakymo į įstatymų projektus dėl homoseksualių asmenų nediskriminavimo.

(14) Plg. *Pastores dabo vobis*, 43–59: AAS 84 (1992), 731–762.

(15) Plg. ten pat, 43: „Pašauktas būti Jėzaus Kristaus, Bažnyčios Galvos ir Ganytojo, „gyvuoju paveikslu“, kunigas turi stengtis pagal galimybes išskleisti žmogiškąjį tobulumą, spindintį žmoguje išikūnijusiam Dievo Sūnuje ir itin aiškiai atsiskleidžiantį Jo elgesyje su kitais žmonėmis“: AAS 84 (1992), 732.

(16) Plg. ten pat, 44 ir 50: AAS 84 (1992), 733–736 ir 746–748. Plg. taip pat DIEVO KULTO IR SAKRAMENTŲ TVARKOS KONGREGACIJA. Aplinkraštis *Entre las más delicadas* a los Exc. mos y Rev. mos Señores Obispos diocesanos y demás Ordinarios canónicamente facultados para llamar a las Sagradas Ordenes, sobre Los escrutinios acerca de la idoneidad de los candidatos (1997 11 10): *Notitiae* 33 (1997), 495–506, ypač Priedas V.

(17) Plg. VYSKUPŲ KONGREGACIJA. Vyskupų ganytojiškosios tarnybos vadovas *Apostolorum Successores* (2004 02 22), 88.

(18) Plg. Kanonų teisės kodeksas, kan. 1052, § 3: „Jei vyskupas dėl tam tikrų priežasčių abejoja, ar kandidatas tinkamas priimti šventimus, jis neturi jam jų teikti“. Plg. taip pat Rytų Bažnyčių kanonų kodeksas, kan. 770.

(19) Plg. Kanonų teisės kodeksas, kan. 1051: „Dėl savybių, reikalaujamų iš kandidato priimti šventimus, tyrimo reikia laikytis šių nurodymų: <...> būtina seminarijos rektoriaus ar ugdymo instituto pažyma apie šventimams priimti reikalingas savybes, tai yra apie sveiką kandidato doktriną, tikrą maldingumą, gerus papročius ir gebėjimą vykdyti tarnybą, taip pat, atlikus atitinkamą tyrimą, pažyma apie fizinės ir psichinės kandidato sveikatos būklę“.

(20) Plg. *Pastores dabo vobis*, 50 ir 66: AAS 84 (1992), 746–748 ir 772–774. Plg. taip pat *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, 48.

(21) Plg. *Pastores dabo vobis*, 69: AAS 84 (1992), 778.

Dekretas, kuriuo Šventasis Tėvas suteikia specialius visuotinius atlaidus Vatikano II Susirinkimo užbaigimo 40-ųjų metinių proga

Dekretas *Urbis et Orbis*

Šių metų gruodžio 8 d., per Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo iškilnę, tikintiesiems suteikiami visuotiniai atlaidai minint keturiasdešimtmetį nuo tada, kai Dievo tarnas popiežius Paulius VI užbaigė Vatikano II Susirinkimą.

Nuostabūs Dievo darbai ir malonės jo tautai visuomet atmintini su dėkingumu, ypač šiomis dienomis švenčiant metines įvykių, tapusių labai svarbiais Bažnyčios gyvenime.

Artėja gruodžio 8-oji, Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo šventės diena, kurią sukaks keturiasdešimt metų nuo tada, kai Dievo tarnas popiežius Paulius VI, anksčiau Mergelę Mariją paskelbęs Bažnyčios Motina, užbaigdamas Vatikano II Susirinkimą, iškilniai gyrė Tą, kuri, būdama Kristaus Motina, yra Dievo Motina ir visų mūsų dvasinė Motina.

Popiežius Benediktas XVI per šią iškilnę, Romoje viešai pagerbdamas Nekaltai Pradėtąją Mergelę, labai trokšta, kad visa Bažnyčia širdimi vienytųsi su juo, kad visi tikintieji, suvienyti bendros Motinos vardu, būtų vis labiau stiprinami tikėjime, su didesniu atsidavimu glaustųsi prie Kristaus ir vis karščiau mylėtų brolius: iš čia, kaip labai išmintingai mokė Vatikano II Susirinkimas, kyla gailestingumo darbai vargšams, gerbiamas teisingumas, ginama ir puoselėjama taika.

Todėl Šventasis Tėvas, kuriam labai rūpi, kad augtų tikinčiųjų meilė bei ištikimybė Mergelei Dievo Motinai ir kad jų gyvenimas Jos pagalba ir šventumo pavyzdžiu ištikimai atitiktų išmintingą Vatikano II Susirinkimo mokymą, maloningai suteikė visuotinių atlaidų dovaną tikintiesiems, esantiems hierarchinėje bendrystėje su juo ir savo vyskupais. Šių atlaidų dovaną gaunama įprastinėmis sąlygomis (sakramentine išpažintimi, eucharistine Komunija ir malda paties popiežiaus intencijomis) atsiribojant nuo prisirišimo prie bet kokios nuodėmės. Tikintieji šią dovaną gali gauti dalyvaudami būsimojoje Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo iškilnėje ar bent atvirai paliudydami maldingumą Marijai priešais viešam pagerbimui išstatytą Nekaltai Pradėtosios Mergelės atvaizdą, sukalbėdami *Tėve mūsų ir Tikiu*, taip pat kokią nors maldą Nekaltai Pradėtajai (pavyzdžiui, „Graži, Marija, Tu esi, pradėta nekaltai“ arba „Be gimtosios nuodėmės pradėtoji Karaliene, melski už mus“).

Taip pat tikintieji, sutrukdyti ligos ar kitos priežasties, tą pačią dieną gali gauti šią visuotinių atlaidų dovaną būdami namie ar kitur, jei, atsiribodami nuo bet kokios nuodėmės ir, atsiradus galimybei, ketindami įvykdyti minėtas sąlygas, vienytųsi dvasia bei troškimu su popiežiaus intencijomis melddamiesi Nekaltai Pradėtajai Mergelei Marijai ir sukalbėtu *Tėve mūsų ir Tikiu*.

Šis Dekretas galioja tik šiam kartui. Priešingi potvarkiai negalioja.

Paskelbta Romoje, Apaštališkojoje penitenciarijoje, 2005 m. lapkričio 18 d., šventųjų apaštalų Petro ir Pauliaus bazilikų dedikacijos dieną.

Kardinolas James Francis Stafford
Didysis penitenciaras

Gianfranco Girotti OFM Conv.
Regentas

Žinia Pasaulinės AIDS dienos proga

2005 m. gruodžio 1 d.

Vyskupų konferencijoms, nacionalinėms ir tarptautinėms institucijoms bei organizacijoms, į prevenciją bei pagalbą įsitraukusioms nevyriausybinėms organizacijoms bei sąjungoms, geros valios moterims ir vyrams

1. Pasaulinė AIDS diena, šiais metais UNAIDS rengiama šūkiu: „Sustabdyti AIDS. Išlaikyti pažadą“, norima pakviesti visus asmenis, pirmiausia einančius atsakingas pareigas ŽIV / AIDS srityje, iš naujo sąmoningai išsitraukti į ilgalaikę šios pandemijos plitimo prevenciją bei pagalbą ligoniams, ypač neturtingose šalyse, siekiant sustabdyti bei apgręžti tolesnio AIDS plitimo tendenciją.

2. Popiežiškoji sveikatos apsaugos pastoracijos taryba prisideda prie kitų nacionalinių bei tarptautinių organizacijų, pirmiausia UNAIDS, kiekvienais metais organizuojančios kovos su AIDS kampaniją, kad į šį visą planetą apimančią blogį, sukėlusį globalinę krizę, būtų atsakyta lygiai taip pat globaliai bei darniai. Valstybių vadovų ir vyriausybės atstovų pritarimas išsipareigojimo kovoti su ŽIV / AIDS deklaracijai 2001 m. buvo svarbus momentas, parodęs pasaulinį problemos suvokimą bei tarptautinės bendrijos politines pastangas atsiliiepti bei atsakyti į ją tvirtai, globaliai ir ryžtingai.

3. Epidemiologinė ŽIV / AIDS situacija tebekelia didelį nerimą. Manoma, kad 2005 m. žmonių, turinčių AIDS virusą, buvo 40,3 mln., iš jų 2,3 mln. jaunesni negu penkiolikos metų. Kasmet vis daugiau užsikrečia žmonių. 2005 m. ŽIV virusu užsikrėtė 4,9 mln. žmonių, iš jų 700 tūkst. jaunesni negu penkiolikos metų, nuo AIDS mirė 3,1 mln. žmonių, iš jų 570 tūkst. jaunesni negu penkiolikos metų. ŽIV / AIDS tebesėja mirtį visose pasaulio šalyse.

4. Geriausias vaistas yra prevencija, padedanti išvengti ŽIV / AIDS viruso, kuris – turėtume prisiminti – perduodamas trejopai: per kraują, iš motinos negimusiam vaikui, lytiškai santykiaujant. Kalbant apie kraujo perpylimą bei kitas kontakto su užsikrėtusio asmens krauju formas, reikia pasakyti, kad užkrėtimo grėsmė šioje srityje kur kas sumažėjo. Nepaisant to, šiam viruso plitimo keliui ir toliau būtina skirti kuo didžiausią dėmesį, ypač kraujo perpylimo centruose bei chirurginių operacijų metu.

Dėkokime Dievui, kad viruso patekimą iš motinos į negimusio vaiko organizmą galima gerai kontroliuoti tinkamais vaistais. Prevencija šioje srityje skatintina tinkamai gydant užsikrėtusias motinas; ta atsakomybė pirmiausia tenka įvairių šalių viešosioms institucijoms.

Trečias infekcijos plitimo būdas – lytinis santykiavimas – vis dar išlieka svarbiausias. Tą ypač skatina savotiška viską persmelkianti seksualinė kultūra, kuri, paverdama lytiškumą vien malonumu, neturinčiu jokios kitos reikšmės, jį nuvertina. Radikali prevencija šioje srityje turi kilti iš lytiškumo teisingo supratimo bei praktikavimo, kai giliausia lytinės veiklos prasme laikoma visa bei absoliuti vaisingo meilės dovanojimo raiška. Tokia visuma kreipia į išskirtinį lytiškumo praktikavimą santuokoje, kuri yra nepakartojama ir neišardoma. Tad patikima prevencija šioje srityje yra šeimos tvarumo stiprinimas.

Tokia yra giliojo šeštojo įsakymo prasmė, Dievo įstatymo, sudarančio autentiškos AIDS prevencijos lytinės veiklos srityje šerdį.

5. Sunkių socialinių, kultūrinių ir ekonominių sąlygų daugelyje šalių akivaizdoje kaip besąlygiškos meilės kiekvienam, ypač neturtingiausiems bei silpniausiems, kaip meilės, atsiliepiančios į kiekvieno individo bei kiekvienos bendruomenės žmogiškuosius poreikius, ženklą neabejotinai būtina ginti bei skatinti sveikatą. Todėl įstatymai, nepakankamai atsižvelgiantys į sveikatos sąlygų lygų pasiskirstymą visiems, turėtų būti keičiami. Sveikata yra gėris pats savaime; galime sakyti, kad „ją slegia socialinė ipoteka“, todėl sveikata laiduotina visiems žemės gyventojams bei dėtinos pastangos, kad ištekliai būtų naudojami visų sveikatos labai garantuojant pamatines paslaugas, kurios vis dar atsakomos didžiūmai pasaulio gyventojų. Sykiu teisę į sveikatos apsaugą turėtų lydėti pareiga laikytis sveikatą saugančių elgesio bei gyvenimo formų ir atmesti ją griaunančias.

6. Katalikų Bažnyčia toliau prisideda tiek prie prevencijos, tiek prie pagalbos AIDS ligoniams bei jų šeimoms medicininiu, socialiniu, dvasiniu ir pastoraciniu lygmeniu. 26,7 proc. AIDS centrų yra katalikiški. Egzistuoja daugybė vietinių Bažnyčių, pašvęstojo gyvenimo institutų ir pasauliečių organizacijų, kurios užuojautos, atsa-

komybės, gailestingosios meilės dvasia vykdo ugdymo, prevencijos ir paramos, priežiūros ir globos projektus bei programas.

7. Kalbant konkrečiai, remiantis informacija, gaunama iš įvairių vietinių Bažnyčių bei katalikiškųjų institucijų pasaulyje, veiklą AIDS srityje galima skirstyti taip: įjautrinimo kampanijų skatinimas, prevencijos bei sveikatinimo ugdymo programos, parama našlaičiams, vaistų ir maisto skirstymas, priežiūra namie, ligoninių, centrų ir terapeutinių bendruomenių, besirūpinančių globa bei pagalba AIDS ligoniams, steigimas, bendradarbiavimas su vyriausybėmis, priežiūra įkalinimo įstaigose, katechezės kursai, pagalbos sistemų per internetą kūrimas, paramos grupių sergantiems žmonėms steigimas. Šalia šių girtinų bei neįkainojamų pastangų popiežius Jonas Paulius II, trokšdamas gautomis aukomis ekonomiškai padėti labiausiai tos pagalbos pasaulyje reikalingiems ligoniams, pirmiausia ŽIV/AIDS aukoms, 2004 m. rugsėjo 12 d. įsteigė „Gerojo samariečio“ fondą, patikėtą Popiežiškajai sveikatos apsaugos pastoracijos tarybai ir vėliau patvirtintą popiežiaus Benedikto XVI. Šiais pirmaisiais veiklos metais reikšmingos finansinės lėšos medikamentams pirkti buvo nusiųstos vietinėms Bažnyčioms Amerikoje, Azijoje, Afrikoje bei Europoje.

8. Kaip veiklos gaires norėčiau pateikti kelis pasiūlymus tiems, kurie įvairiais lygmenimis įsitraukę į kovą su ŽIV/AIDS:

- krikščionių bendruomenėms – toliau skatinti šeimos stabilumą bei mokyti vaikus tinkamai suprasti lytinę veiklą kaip Dievo dovaną, skirtą pilnatviškos bei vaisingos meilės dovanojimui;
- vyriausybėms – toliau skatinti visapusišką savo gyventojų sveikatą bei skirti dėmesį AIDS ligoniams remiantis atsakomybės, solidarumo, teisingumo ir lygybės principais;
- farmacinei pramonei – padaryti ekonomiškai prieinamesnius antivirusinius vaistus nuo ŽIV/AIDS bei tuos vaistus, kurie esmingai reikalingi su ŽIV/AIDS susijusioms infekcijoms gydyti;
- mokslininkams ir sveikatos apsaugos darbuotojams – atnaujinti tarpusavio solidarumą ir visomis išgalėmis siekti biomedicininų tyrimų ŽIV/AIDS srityje pažangos ieškant naujų bei veiksmingų vaistų, galinčių šiam reiškiniui užkirsti kelią;
- žiniasklaidai – skaidriai, teisingai ir tiksliai informuoti gyventojus apie šį reiškinį bei prevencijos metodus, nedarant to pasipelnymo priemone.

9. Užbaigti norėčiau žodžiais, kuriais popiežius Benediktas XVI 2005 m. birželio 10 d. kreipėsi į Pietų Afrikos vyskopus per jų vizitą *ad limina*: „Broliai vyskupai, dalijuosi jūsų giliu susirūpinimu dėl nuniokojimų, sukeltų AIDS viruso bei su juo susijusių ligų. Ypač meldžiuosi už našles, našlaičius, jaunas motinas bei asmenis, kurių gyvenimą ši žiauri epidemija sugriovė. Raginu toliau stengtis kovoti su šiuo virusu, kuris ne tik žudo, bet ir kelia rimtą grėsmę ekonominiam bei socialiniam žemyno stabilumui“.

Kardinolas Javier Lozano Barragán
Popiežiškosios sveikatos apsaugos pastoracijos tarybos prezidentas

Šventimai Panevėžio vyskupijoje

Gruodžio 4 d. kunigystės šventimai suteikti diakonui **Jonui Morkvėnui**; jis paskirtas Anykščių šv. apašt. evang. Mato parapijos vikaru.

-P-

Paskyrimai Vilkaviškio vyskupijoje

Kun. **Algirdas Žukauskas** atleistas iš Veisiejų ir Paveisininkų parapijų klebono pareigų ir paskirtas Pilviškių parapijos klebonu.

Kun. **Egidijus Juravičius** atleistas iš Patilčių parapijos klebono bei Marijampolės šv. Vincento Pauliečio parapijos vikaro pareigų, paskirtas Veisiejų bei Paveisininkų parapijų klebonu, paliekant jam kitas ankstesnes pareigas.

Mons. **Juozas Pečiukonis** paskirtas Patilčių parapijos klebonu, paliekant jam kitas ankstesnes pareigas.

-Vk-

Prisimintas kan. Felikso Kapočius

Lapkričio 27 d. Kauno paminklinėje Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje iškilmingai paminėtos jos statytojo kan. Felikso Kapočiaus (1895–1971) gimimo 110-osios ir mirties 34-osios metinės. Presbiterijoje buvo gražiai papuoštas F. Kapočiaus portretas, į kurį iš arčiau pasižiūrėti ir nusilenkti atėjo ne vienas vyresnio amžiaus žmogus.

Minėjimas prasidėjo 10 val. konferencija, kurios metu vikaras S. Pavalkis išsamiai supažindino su kan. F. Kapočiaus gyvenimu, nuoširdžia, pasiaukojama veikla: jo pastangomis atsirado bažnytėlė Aukštaičių gatvėje ir realizuota lietuvių tautos idėja pastatyti Žaliakalnyje didelę, gražią bažnyčią kaip padėką Dievui už atgautą laisvę. Deja, pastatydinti pavyko tik šventovės korpūsą, nes užėjus sovietams vidaus darbai ilgam buvo nutraukti.

Pastoracinės tarybos narys, J. Urbšio vidurinės mokyklos direktorius P. Martinaitis pasidalijo mintimis apie Prisikėlimo bažnyčios reikšmę lietu-

Paminėtos vysk. M. Valančiaus mirties 130-osios metinės

Lapkričio 25 d. Kaune paminėtos vyskupo Motiejaus Valančiaus (1801–1875) mirties 130-osios metinės. Jų paminėjimą surengė Kauno arkivyskupijos kurija drauge su Kunigų seminarija. Švč. Trejybės (seminarijos) bažnyčioje aukotose šv. Mišiose, kurių liturgijai vadovavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, buvo meldžiamasi už šį didį tautos ganytoją ir šviesuolį, žemaičių vyskupą, carinėje Lietuvoje gynusį ir puoselėjusį lietuvių tikėjimą, švietimą ir moralę. Savo homilija į susirinkusius kreipėsi vyskupas Jonas Ivanauskas pabrėžė, jog M. Valančius, kaip tikras Evangelijos ganytojas, savo ganytojišką širdį ir Dievo duotas jam dovanas skyrė savo avelėms. Vysk. J. Ivanausko žodžiais tariant, kaip tik jaunimas, kurio buvo nemažai tarp susirinkusiųjų švęsti Eucharistijos, M. Valančiaus asmenyje gali išvysti pasiaukojimo kitiems pavyzdį ir iš jo mokytis teisingiau rinktis savo gyvenimo vertybes.

Po šv. Mišių seminarijos auklėtiniai giesmėmis ir gėlėmis pagerbė vysk. M. Valančių prie jo paminklo ir kapo Kauno arkikatedros bazilikos kriptoje.

Vėliau minėjimo dalyviai, tarp kurių buvo ir Kauno vicemeras Kazimieras Kuzminskas, Valančiųų sąjūdžio vaikai ir jaunimas su savo vadovais, arkivyskupas S. Tamkevičius maloniai pakvietė į arkivyskupijos kurijos salę, kur Kauno kunigų seminarijos auklėtiniai pristatė savo parengtą kompoziciją: skambėjo vysk. M. Valančiaus pastoracinių raštų ištraukos, kuriomis skaitovai stengėsi atskleisti jo sunkias, kartais dramatiškas gyvenimo atkarpas, tačiau visada džiaugsmingai išgyvenamą tarnystę; salėje darniai aidėjo seminarijos choro (vadovė Vita Vaitkevičienė) parengtos klierikų giesmės ir tautiškos dainos, kurioms pritarė visi renginio dalyviai.

Minėjimo vakare kalbėjęs VDU Senato pirmininkas prof. habil. dr. Egidijus Aleksandravičius savo pranešime atskleidė M. Valančiaus vaidmenį jo gyvenamojo meto ir šių dienų lietuvybei. Pasak kalbėjusiojo, vyskupas M. Valančius turėjo Lietuvos ateities viziją, prie kurios artino tautą ją šviesdamas. „Kai mūsų dienomis lietuviybės samprata susiaurinama iki filologijos, turime dėkoti Dievui už vyskupą M. Valančių, parodžiusį tolerancijos, supratimo ir darbštumo pavyzdį“, – sakė jis.

Kitas vakaro svečias, kun. Antanas Mickevičius, Vilkaviškio vyskupijos vysk. M. Valančiaus blaivybės sąjūdžio kapelionas, priminė susirinkusiems vyskupo M. Valančiaus nuopelnus blaivinant tautą. Kunigas asmeniškai paliudijo blaivumo svarbą gyvenime; prisiminė, kaip gūdžiais sovietiniais 1978 metais Kybartų klebonas kvietė visus į blaivystę ir kaip ligi šiol pastebimi šių pastangų rezultatai. Kun. A. Mickevičius paragino visus, ypač susirinkusį jaunimą, rinktis blaivumo kelią ir taip prisidėti kuriant tautos gerovę ir ateitį.

Minėjimo pabaigoje arkivyskupas S. Tamkevičius pakvietė vakaro dalyvius į bendrą agapę.

-dalg-

Tikybos mokytojų atestacija

Lapkričio 24 d. Lietuvos katechetikos centras Kaune surengė eilinę katalikų tikybos mokytojų atestacijos įskaitą „Katalikų tikybos dalyko ir jo mokymo metodikos naujovės“ eksternu. Įskaitai mokytojai rengėsi savarankiškai pagal iš anksto pateiktą medžiagą, kuri apėmė aktualius tikybos mokymui šiandieninėje mokykloje klausimus: naujojo religingumo apraiškas, Dievo ir žmogaus sampratą krikščionybėje ir „Naujojo amžiaus“ judėjime, eku-

meninį dialogą ir jo svarbą Bažnyčios atsinaujinime, tikybos mokymo ir parapiinės katechezės diferencijavimą. Siekiant pedagoginio mokytojų meistriškumo buvo pateikta medžiaga apie vieną mokymo modelį – kritinį mąstymą bei jo taikymo galimybes darant veiksmingesnį mokymo procesą. Įskaitoje dalyvavo 27 tikybos mokytojai iš įvairių Lietuvos vyskupijų. Šį kartą daugiausia mokytojų, pareiškusių norą siekti aukštesnės kvalifikacinės kategorijos, buvo iš Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos.

Tą pačią dieną savo posėdį surengė ir Katalikų tikybos mokytojų atestacijos kvalifikacijos komisija, vadovaujama VDU KTF dekanas prel. doc. dr. Vytauto Stepono Vaičiūno. Komisija, atsižvelgusi į įskaitos rezultatus, įvertinusi mokytojų pateiktus savo veiklos aprašus bei vyskupijų katechetikos centrų atsiliepimus, nutarė suteikti rekomendacijas mokytojo metodininko kvalifikacinei kategorijai įgyti dešimčiai tikybos mokytojų: trimis – Kauno arkivyskupijos, keturiems – Vilkaviškio vyskupijos, dviem – Telšių vyskupijos bei vienam – Šiaulių vyskupijos. Dar šešiolika tikybos mokytojų gavo komisijos rekomendacijas vyresniojo mokytojo kvalifikacinei kategorijai įgyti. Visos šios rekomendacijos bus pateiktos mokykloms, kur veikiančios atestacijos komisijos galutinai spręs, ar mokytojų veikla atitinka jų pageidaujamą įgyti kvalifikacinę kategoriją.

-dalg-

Neformalaus kunigų ugdymo instituto „Aqua“ susirinkimas

Lapkričio 29 d. Palaimintojo Jurgio Matulaičio kunigų seminarijoje Marijampolėje įvyko trečiasis šiais mokslo metais neformalaus kunigų ugdymo instituto „Aqua“ narių susitikimas. Ši iniciatyva atvira visiems Vilkaviškio vyskupijos kunigams, pageidaujantiems greta bendrų privalomų vyskupijos kunigų susirinkimų savanoriškai lavintis pagal siūlomą ir kartu kuriamą programą.

Neformalaus kunigų ugdymo instituto „Aqua“ veikla prasidėjo praeitų metų gegužės mėnesio pabaigoje ir tęsiasi jau antrus mokslo metus. Susirinkimai vyksta paskutiniais mėnesio antradieniais, išskyrus vasarą. Visiems akademiniams metams iš anksto sudaroma programa, numatomos paskaitų temos ir pakviečiami lektoriai, rengiamos bendros rekolekcijos ir susikaupimo dienos. Praeitais mokslo metais gilintasi į parapiinės vaikų bei paauglių katechezės ypatumus ir problematiką, susipažinta su bibliinės katechezės suaugusiems ir kai kuriomis šeimų sielovadoje taikomomis programomis, kalbėta eschatologijos, fundamentinės teologijos, dvasinio vadovavimo ir dvasinio gyvenimo temomis. Šiais mokslo metais instituto veikloje dalyvaujantys kunigai, Kauno kunigų seminarijos vicerektoriaus kun. Rimo Skinkaičio padedami, prisiminė svarbesnius mariologijos aspektus, o Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Klinikinės ir organizacinės psichologijos katedros vedėja prof. Danutė Gailienė jiems kalbėjo apie savižudybių priežastis ir prevenciją.

Į lapkričio mėnesio „Aqua“ susirinkimą buvo pakviestas Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila. Pokalbio metu dalyviai pasidalijo mintimis apie šio instituto veiklą, džiaugdamiesi ne tik tuo, kad įvairūs lektoriai praturtina žiniomis, supažindina su aktualijomis, bet ir galimybe bendruose susirinkimuose puoselėti kunigų bendrystę, kalbėtis apie pasisekimus ir rūpesčius, įgytą patirtį, taip padedant vieni kitiems išsaugoti kunigišką tapatybę. Ypač teigiamai įvertintos instituto narių kartu atliekamos rekolekcijos vasarą, susikaupimo dienos advento ir gavėnios metu.

Vyskupas ir susirinkę kunigai taip pat kalbėjosi apie tai, kokią prasmę tikinčiųjų ir konkrečiai dvasininkų gyvenime turi dažnai švenčiamas Su-

vių tautai, parapijai bei jos perspektyvą. Pranešimų tarpuose nuostabiai skambėjo fleitininko A. Tamulaičio atliekami J. Bacho, Gliuko kūriniai.

Šv. Mišias, skirtas kan. F. Kapočiui atminti, aukojo dekanas klebonas V. Grigaravičius. Po šv. Mišių koncertavo Pielenų vidurinės mokyklos moksleiviai.

-bv-

Alytaus dekanato jaunimo diena

Lapkričio 21 d. Pivašiūnų parapijoje Kaišiadorių vyskupijos jaunimo centras surengė Alytaus dekanato jaunimo dieną „Statykime Bažnyčią kartu“. Į renginį susirinko per septyniasdešimt jaunuolių iš Alovės, Daugų, Dusmenų, Butrimonių ir Pivašiūnų parapijų.

Iš pradžių šešiose darbo grupėse jaunuoliai svarstė klausimus, kas yra Bažnyčia, kas yra jos pagrindas, kas ją pačią sudaro, koks Bažnyčios tikslas, ką Bažnyčia turi bendra su kiekvienu iš mūsų, ką mes turime bendra su Bažnyčia, kaip prisidedam prie jos augimo. Kiekvienas renginio dalyvis savo mintimis, užrašytomis ant simbolinės Bažnyčios pastato plytos (medinės kaladėlės), dalijosi su kitais. Iš šių plytų vėliau statyta varpinė, kaip simbolis, kad šie jauni žmonės yra gyvosios Bažnyčios statytojai ir naujų Bažnyčios narių kviesliai.

Pasibaigus katechezės laikui, jaunimas Pivašiūnų šventovėje adoravo Švč. Sakramentą, meldėsi, kad patys ir viso Alytaus dekanato jaunimas kaip bendruomenė būtų tvirtos plytos Bažnyčios pastate. Po adoracijos buvo švenčiamos šv. Mišios, kurioms vadovavo Daugų parapijos klebonas kun. V. Jelinskas. Po šv. Mišių surengtoje agapėje jaunimas vaišinosi ir šoko.

-is-

Seminaras parapijų jaunimo vadovams

Lapkričio 25–26 d. Birštone, Kaišiadorių vyskupijos svečių namuose, vyko seminaras „Adventas – Draugo ieškojimo ir/ar laukimo laikas“, skirtas Kaišiadorių vyskupijos jaunimo vadovams. Seminare dalyvavo jaunimas iš Aukštadvario, Daugų, Dusmenų, Jiezno, Kaišiadorių, Kalvių, Pivašiūnų,

Stakliškių, Žaslių ir Žiežmarių parapijų. Renginio metu ieškota konkrečių būdų, kaip dirbti su jaunimu ir vaikais (ypač besirengiančiais pirmajai Komunijai) parapijose advento laikotarpiu.

Pirmąją seminaro dieną nemažai laiko skirta apsvaistinti, kokie draugai esame patys ir kokias savybes turi turėti tikras draugas. Per šią „Ieškau draugo“ katechezę atsiskleidė, kaip nelengva į save, kaip į draugą, pasižiūrėti iš šalies. Šios dienos vakaras buvo skirtas mąstymui ir maldai. Seminaro dalyviai bažnyčioje Trijų Karalių pavyzdžiu mąstė, kokiais keliais jie eina, kokia žvaigžde seka ir ko apskritai ieško... Meditacijos metu buvo galima atlikti išpažintį. Vėliau švęsta Eucharistijos liturgija.

Antrąją dieną svarstyta, ko reikia, kad draugystė užsimegztų, stiprėtų, augtų, diskutuota, ar tikros, ilgalaikės draugystės galimos. Prieita prie išvados, jog turėti tikrą draugą – dovana, kurią branginanti būtina kantrybė, atidumas, atvirumas. Svarstyta, kokias savybes kaip draugas turi Jėzus. Po to seminaro dalyviai aiškinosi, kas jiems yra Jėzus – draugas, mokytojas, teisėjas. Katechezė „Malda – kaip draugystės ženklas“ tapo šio seminaro kulminacija, kai kiekvienas galėjo parašyti Jėzui laišką, kuriame atsispažindė norai, pasiryžimai, nuotikos, baimės ir pan.

-is-

Lietuvos Kolpingo draugijos projektai

Susitikimai su jaunimu

Šiuo metu Kolpingo draugijoje vykdomas jaunimo projektas „Nori keisti pasaulį? Pradėk nuo savęs!“ Šio projekto idėja kilo pastebėjus, kad sunku vienoje vietoje rasti informaciją apie nevyriausybinės organizacijas bei jų veiklą. Tad nutarta rengti seminarų ciklą, kurio metu dalyviai būtų supažindinti ne tik su savanoriška veikla bei jos metodais, bet ir su Kaune veikiančiomis nevyriausybinėmis organizacijomis.

Dauguma šio projekto dalyvių – aukštųjų mokyklų studentai. Taikant neformalaus ugdymo metodus jie mokomi komandinio darbo, supažindinami su komandos narių vaidmenimis bei jų savybėmis. Ateinančiuose susitiki-

sitaikinimo sakramentas, kaip asmeniškai sekasi jį praktikuoti, ko vieni iš kitų tikisi ganytojas ir kunigai.

-apn-

Renginiai Kardinolo V. Sladkevičiaus memorialinio muziejaus svetainėje

Paminėtos kun. Pijaus Brazausko gimimo 100-osios metinės

Kardinolo V. Sladkevičiaus memorialinio muziejaus svetainėje lapkričio 25 d., dalyvaujant arkivyskupui S. Tamkevičiui, paminėtos kunigo dr. Pijaus Brazausko (1905–1990) 100-osios gimimo metinės. Gausiai susirinkusiems vakaro svečiams apie kunigo Pijaus Brazausko gyvenimo kelią papasakojo jo giminaitė, marijampolietė mokytoja Judita Baltrušaitienė.

1905 m. Bartininkų kaime, tuometinėje Vilkaviškio apskrityje, gimęs, Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijoje mokėsis, Gižų kunigų seminariją baigęs, 1930 metais P. Brazauskas vyskupo Antano Karoso į kunigus išsventintas, 1936 m. tapybos studijas Kauno meno mokykloje baigęs, kun. Pijus buvo paskirtas į Pajevonį, kur pasižymėjo pastoraciniais ir kūrybiniais darbais: puoselėjo bažnytinį chorą, su kaimo vaikais režisavo religinius vaidinimus, kūrė jų dekoracijas, Senojo ir Naujojo Testamento siužetais dekoravo Pajevonio bažnyčios skliautus. Sukrėstas pirmųjų sovietinės okupacijos dienų tragedijos Budavonės miške, kuriame buvo nukankinti jo artimi bičiuliai – kunigai V. Balsys, prof. J. Dabrila, V. Petrikas, inicijavo šių Bažnyčios kankinių įamžinimą suprojektuodamas ir įgyvendindamas paminklo statybą. Artėjant Antrojo pasaulinio karo fronto linijai kun. Pijus išiliejo į pabėgėlių gretas. Karo pabaigos jis sulaukė Glasenbacho (Austrija) pabėgėlių stovykloje, kur iki 1949 m. dirbo kapelionu. Čia kunigas sutiko rašytoją profesorių Vincą Krėvę-Mickevičių, su kuriuo artimai bendradarbiavo. 1950 m. išvykęs į JAV gavo asistento pareigas Šv. Engelberto parapijoje, St. Louise, pas vokiečių kilmės kardinolą Ritterį, dirbo Portlendo arkivyskupijos kurijoje, vėliau pakviestas į Oregono valstiją kapeliono pareigoms Eugene, Švč. Jėzaus Širdies ligoninėje. 1971 m. kun. P. Brazauskas paskirtas North Bendo šv. Katarinos slaugos centro kapelionu.

Mokytojos J. Balrušaitienės pasakojimą papildė mons. dr. Vytautas Kazlauskas, prieškarui buvęs Pajevonio bažnyčios vikaru ir drauge su kun. P. Brazausku pasitraukęs į Vakarus, taip pat tuo metu buvęs šv. Mišių patarautojas doc. dr. Algis Lukoševičius.

Kun. Pijaus kaip dailininko kūrybinius bruožus išryškino jo giminaitis, Dailės akademijos dėstytojas Zigmąs Brazauskas. Gyvendamas JAV kun. Pijus kūrė Šv. Kryžiaus kelio stotis, nutapė monumentalią sieninę kompoziciją „Keturi evangelistai“, tapė vyskupų, kunigų, pasauliečių portretus. Kunigas dailininkas savo kūrybiniais sumanymais visuomet paminėdavo tolimos Tėvynės istorines sukaktis ir lemties išgyvenimus. Jubiliejiniais Karaliaus Mindaugo metais gimė lengvos raiškos linijos litografijos triptikas „Mindaugo krikštas“, nutapyta istoriniu aspektu personifikuota figūrinio žanro kompozicija „Lietuvos krikštas“, atsirado dangaus mėlio kolorito drobės – Švč. Mergelės Marijos atvaizdų ciklas, prisiminimų dvasios persmelkti iš atminties tapyti tėviškės peizažai. Tuometinė JAV spauda atkreipė dėmesį ir įvertino kun. Pijaus kūrybą. Jis buvo kelių draugijų ir menininkų sambūrių narys, ne kartą apdovanotas garbės raštais ir proginiais medaliais. 1987 m. *Marguis Giuseppe Scichona International University Foundation*, įvertindamas kun. P. Brazausko darbus bažnytinio meno srityje, suteikė jam garbės daktaro laipsnį. 1988 m. jo biografiniai duomenys

įtraukiami į tarptautinį leidinį „Who is who in art“. Kun. P. Brazauskas mirė 1990 m. kovo 1 d.

Ištikimo kun. P. Brazausko bičiulio daktaro J. Flaxelio dėka kai kurie jo darbai perduoti jo dukterėčiai Jonei Brazauskaitei, gyvenančiai Londone, kurios pastangomis kūrybinis palikimas buvo atvežtas ir padovanotas Kauno kunigų seminarijai. Šiuo metu nedidelė dalis kun. Pijaus tapybos darbų saugojama Kauno arkivyskupijos muziejuje. Jubiliejinio minėjimo proga buvo surengta kun. P. Brazausko darbų paroda, kurią svečiams pristatė menotyrininkai Paulius Stanišauskas ir Rima Valinčiūtė.

Adventiniai susitikimai

Gruodžio 3 d. Kardinolo Vincento Sladkevičiaus memorialinio muziejaus svetainėje buvo surengta adventinė popietė „Kristus – gerumas ir meilė“ *Vaiko tėviškės namų* šeimoms. Gausiai susirinkę vaikai ir jų globėjai susipažino su kardinolo gyvenimu, svetainėje klausėsi vaikams religine tema rašančių kauniškių autorių Aldonos Gricienės, kun. Vytauto Kaknevičiaus, Alfonso Slavinsko, Živilės Baltušnikaitės skaitomų savo kūrinių. Mons. Vytautas Kazlauskas su popietės dalyviais kalbėjosi apie Kristaus meilę. *Vaiko tėviškės namų* auklėtiniai giedojo, dainavo, deklamavo, dėkojo už į renginį atėjusių kauniečių atneštas dovanėles ir vaišes. Antai Šv. Kazimiero ordino Kauno apskrities vadovė tautodailininkė Gertrūda Kliučinskienė, padovanojusi spalvingų tautinių juostų, pažadėjo vaikams pasiūti tautinių drabužių.

Adventinėmis dienomis Kardinolo memorialiniame muziejuje dažnai apsilanko miesto vidurinių mokyklų moksleiviai. Neseniai čia vyko „Žiburio“ vidurinės mokyklos integruota pamoka „Gerumas mus vienija“, kurią vedė Švč. Jėzaus Širdies (Šančių) bažnyčios vikaras kun. Darius Auglys, Eucharistinio Jėzaus seserų kongregacijos vienuolė ses. Gaudenta Viktorija Maknauskaitė, tikybos mokytoja Jolanta Lenkauskienė. Moksleiviai skaitė kardinolo V. Sladkevičiaus įvairiuose leidiniuose pareikštas mintis, parengė įdomią meninę kompoziciją.

-nr-

Šv. Cecilijos šventė

Jau antri metai iš eilės Telšių vyskupijos šv. Cecilijos draugija sakralinės muzikos globėjos Šv. Cecilijos dieną arba šios šventės išvakarėse organizuoja vienos dienos kursus – seminarą bažnyčių vargonininkams ir visiems, kuriuos domina sakralinė muzika.

Šiais metais lapkričio 22 d. Telšiuose vykusiam seminarui talkino Telšių švietimo skyriaus darbuotojai, jame dalyvavo nemažai muzikos mokytojų. Choro studiją vedė Klaipėdos universiteto Menų fakulteto Chorvedybos katedros profesorius, Klaipėdos Marijos Taikos Karalienės parapijos vargonininkas, didžiojo choro vadovas Gediminas Purlys. Chorą sudarė 29 moterys ir 16 vyrų. Repetuos G. Purlio parašytos Mišios šv. Kazimierui, Lietuvos Globėjui; Hans Nybera „Ave Maria“; Br. Budriūno „Esam Dievo gentis“; F. Strolis, S. Ylos „Kaip ilgesingai“; Gedimino Šukio giesmė šv. Cecilijai, chorų globėjai. Repertuarą sudarė dar nelabai girdėti muzikos kūriniai.

Visa, kas repetuota choro studijoje, buvo giedama per šv. Mišias. Prieš jas vargonininkai Gražina Ribokaitė (Klaipėda), Laima Mažuolytė (Kaišiadorys), Petras Katauskis (Gargždai), Bronislovas Anužis (Skuodas) giedojo gedulines liturgines valandas už anapilin iškeliavusius vargonininkus.

muose ketinama diskutuoti apie konfliktus bei jų kilmę, mokyti juos valdyti. Taip pat numatoma kviesti nevyriausybinį organizacijų atstovus, kurie supažindintų jaunimą su savo organizacijomis, veikla, vykdomais projektais. Bus mokomasi rašyti projektus. Projektą remia Kauno jaunimo reikalų taryba, Lietuvos Kolpingo fondas ir draugija. Projekto koordinatore – Edita Bandonytė.

Vaikų užimtumas

Jau ne pirmus metus Kauno moksleiviai Kolpingo draugijoje po pamokų užsiima pačia įvairiausia veikla – piešia, žaidžia, ruošia pamokas, bendrauja su bendraamžiais ir vadovais – savanoriais. Svarbiausias šio projekto tikslas – suteikti galimybę mažesnes pajamas turinčių tėvų, asocialių ir socialiai remtinų šeimų vaikams turinčiai praleisti laisvalaikį. Kasmet projekte dalyvaujantys vaikai vyksta į nemokamą ekskursiją. Pernai aplankė Trakų pilį, Kernavės piliakalnius, šiemet važiavo į Europos parką bei Kalėdoms besiruošiantį Vilnių. Vaikai entuziastingai rengiasi šventinei vakaronei, į Kalėdų karnavalą ketinama pakviesti ir moksleivių tėvus. Projektą remia Kauno miesto savivaldybės Socialinių reikalų skyrius, Lietuvos Kolpingo fondas bei privatūs rėmėjai. Projektui vadovauja Edita Bandonytė.

-lkal-

Krepšinio turnyras Marijampolėje

Lapkričio 26 d. Marijampolės kolegijos Edukologijos ir socialinio darbo fakulteto sporto salėje Vilkaviškio vyskupijos jaunimo centras surengė tradicinį krepšinio turnyrą. Šiemet jame dalyvavo dvylika komandų, iš kurių kiekvieną sudarė po dešimt žaidėjų nuo 15 iki 25 metų amžiaus. Jaunieji krepšininkai atvyko iš Garliavos, Šventėžio, Vilkaviškio, Virbalio parapijų, Marijampolės Vaiko tėviškės namų Avikiuluose. Į vieną komandą susibūrė Marijampolės šv. arkangelo Mykolo parapijos ir Vilkaviškio vyskupijos Caritas pagalbos centro „Rūpintojėlis“ sportininkai. Savo komandas taip pat atsiuntė Alytaus šv. Benedikto vidurinė mokykla ir Alytaus jaunimo centras, Marijampolės 6-osios vidurinės mokyklos ir Vištyčio valančiukai, Marijampolės apskrities 4-oji Šaulių sąjungos rinktinė, Vilkaviškio vyskupijos klierikai.

Turnyras tęsėsi visą dieną. Jo pabaigoje rungtynėse dėl trečiosios vietos jungtinė Marijampolės šv. arkangelo Mykolo parapijos ir Vilkaviškio vyskupijos *Caritas* pagalbos centro „Rūpintojėlis“ komanda įveikė Marijampolės Vaiko tėviškės namų krepšininčius. Finale po taškas į tašką vykusios kovos Alytaus jaunimo centro sportininkai nugalėjo Marijampolės apskrities 4-osios Šaulių sąjungos rinktinės komandą.

Varžybų dalyvius pasveikino Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, nugalėtojams įteikęs taurę ir pirmosios vietos medalius.

-adom-

Keliais žodžiais

Kaunas. Lapkričio 20 d., per Kristaus Karaliaus iškilnę, Kauno paminklinėje Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje sumos šv. Mišių metu dekanas klebonas V. Grigaravičius pašventino ministrantų drabužius. Mažieji patarnautojai iškilmingai perskaitė ministrantų priesaikos žodžius, pasižadėdami ištikimais, sąžiningai patarnauti bažnyčioje ir tarp savo bendraamžių liudyti Kristų.

-bv-

Troškūnai. Gruodžio 3–4 d. Lietuvos Kolpingo draugijos šeimų atstovai dalyvavo rekolekcijose „Advento Šviesa“, kurios vyko Lietuvos Kolpingo draugijos švietimo ir kultūros centre Troškūnuose. Rekolekcijas vedė kun. Aurelijus Simonaitis. Jų dalyviai mąstė apie savo gyvenimo turinį ir prasmę, apie tai, ką reiškia gyventi tikėjimu, koks kiekvieno tikinčiojo pašaukimas.

-rr-

kus ir choristus. Šv. Mišių koncelebracijai vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ, jas koncelebravo Telšių vyskupijos šv. Cecilijos draugijos pirmininkas kan. E. Zulcas ir kun. V. Gudeliūnas, asistavo gausus būrys Telšių V. Borisevičiaus seminarijos auklėtinių.

Po šv. Mišių seminaro dalyviai klausėsi kun. V. Gudeliūno išsamios paskaitos apie giesmių panaudojimo galimybes liturgijoje. Prelegentas diskutijų metu atsakinėjo į jam užduotus klausimus.

-kss-

Mirė g. kan. Antanas Žukauskas (1963–2005)

Gruodžio 2 d., eidamas 43-uosius metus, mirė Pilviškių parapijos klebonas, Vilkaviškio dekanato vicedekanas g. kan. Antanas Žukauskas. Kan. Antanas Žukauskas gimė 1963 m. sausio 26 d. Kumelionių kaime, prie Marijampolės. 1981 m. baigė šio miesto 4-ąją vidurinę mokyklą ir po privalomos karinės tarnybos 1984 m. įstojo į Kauno kunigų seminariją. Ją baigęs, 1989 m. gegužės 28 d. Marijampolės šv. arkangelo Mykolo bažnyčioje vysk. Juozo Žemaičio MIC buvo iššventintas kunigu ir netrukus pradėjo eiti Alytaus šv. Angelų Sargų parapijos vikaro pareigas.

1992 m. paskirtas Pilviškių parapijos klebonu. Įvertinus jo pastangas organizuojant šios parapijos bažnyčios statybą, 1997 m. paskirtas Vilkaviškio vyskupijos kapitulos garbės kanauninku, netrukus, 1998 m., – Vilkaviškio dekanato vicedekanu.

G. kan. Antano Žukausko laidotuvės vyko gruodžio 5 d. Pilviškiuose. Šv. Mišių koncelebracijai vadovavo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila. Laidotuvėse taip pat dalyvavo vysk. Juozas Žemaitis MIC ir šimtas kunigų. Į jas buvo susirinkęs didelis parapijiečių bei tikinčiųjų iš kitų parapijų būrys. Pamokslą sakęs Vilkaviškio vyskupijos katedros kapitulos pirmininkas mons. Juozas Pečiukonis prisiminė Antaną Žukauską kaip uolų šv. Mišių patarnautoją Marijampolės šv. arkangelo Mykolo parapijoje, vėliau skubėjusį atlikti privalomą karinę tarnybą, kad kuo greičiau galėtų stoti į Kunigų seminariją. Pamokslininkas atkreipė dėmesį, kad Antanas Žukauskas tapo kunigu 1989-aisiais, kurie Lietuvoje buvo paskelbti Eucharistijos metais, o amžinybėn iškelia, ką tik pasibaigus Eucharistijos metams visoje Katalikų Bažnyčioje. Tarp šių dviejų Eucharistijos garbei skirtų metų skleidėsi g. kan. Antano Žukausko kunigystė ugdant gyvąją Bažnyčią Alytaus šv. Angelų Sargų parapijoje ir Pilviškiuose, kur velionio darbus primins jo rūpesčiu iškilusi parapijos bažnyčia.

Su g. kan. Antanu Žukausku gražiai atsisveikino kurso draugai: per šv. Mišias pora giesmių solo pagiedojo Radviliškio dekanas kun. Gintaras Jonikas, per Komuniją maldos žodžiais už velionio pašaukimą į kunigystę, jo artimuosius, nuveiktus darbus Viešpačiui dėkojo Vilniaus šv. Pranciškaus Asyžiečio parapijos klebonas kun. Astijus Kungys OFM, po šv. Mišių velionio darbštumą ir uolumą, bendravimą ne tik seminarijoje, bet ir iki jos, taip pat kartu vykdytą kunigiškąją tarnystę Alytaus šv. Angelų Sargų parapijoje prisiminė VDU KTF dėstytojas kan. Kęstutis Žemaitis.

G. kan. Antanas Žukauskas palaidotas šventoriuje, prie bažnyčios, kurios statyba rūpinosi. Visiems laidotuvių dalyviams nuoširdžiai padėkojo velionio brolis Veisiejų parapijos klebonas kun. Algirdas Žukauskas.

-apn-

Kardinolas Christoph Schönborn

Sukūrimas ir evoliucija

2005 m. lapkričio 4 d. Vienos šv. Stepono katedroje Vienos arkivyskupas kardinolas Christophas Schönbornas pradėjo katechezės tema „Kūrimas ir evoliucijos“. Šioms katechezėms rasti akstiną davė 2005 m. liepos 7 d. laikraštyje „New York Times“ išspausdintas kardinolo komentaras „At-rasti gamtoje planą“ („Finding Design in Nature“), kuris sulaukė didelio atgarsio.

Pirmoji katechezė

Katechezės šiais darbo metais pradėdau su tam tikra baime širdyje. Joms pasirinkau kūrinijos ir evoliucijos temą. Į mokslines detales nesileisiu, nes tam nesu reikiamai kvalifikuotas, bet kalbėsiu apie tikėjimo, susijusio su kūrimo tema, ir mokslinės prieitės prie pasaulio, prie tikrovės santykį.

Pirmieji Biblijos žodžiai

Tad pradėdau žodžiais, parašytais pirmame Biblijos puslapyje: „Pradžioje Dievas sukūrė dangų ir žemę“ (Pr 1, 1). Šie pirmieji Biblijos žodžiai bus ir pirmi šios katechezės žodžiai. Tikėti į Dievą Kūrėją, tikėti, kad jis sukūrė dangų ir žemę, yra tikėjimo pradžia. Tas teigiamai jau Tikėjimo išpažinimo pradžioje, yra pirmasis „tikėjimo straipsnis“. Tai reiškia, kad čia kalbama apie visko pagrindą. Tai pamatas, į kurį remiasi visas kitas krikščionių tikėjimas. Tikėti į Dievą ir netikėti, kad jis yra Kūrėjas, reikštų, pasak Tomo Akviniečio, „apskritai netikėti, kad yra Dievas“. „Dievas“ ir „Kūrėjas“ neat-skiriami. Tai grindžia visus kitus tikėjimo įsitikinimus: kad Jėzus Kristus yra Atpirkėjas, kad egzistuoja viena Šventoji Dvasia, kad egzistuoja Bažnyčia ir amžinasis gyvenimas – visa tai suponuoja tikėjimą į Kūrėją.

Iš kur esu? Kurlink einu?

Todėl Katalikų Bažnyčios katekizme pabrėžiama pamatinė tikėjimo sukūrimu reikšmė. 282 skyrelyje sakoma, jog čia kalbama apie klausimus, kuriuos sau savo gyvenime anksčiau ar vėliau kelia kiekvienas gyvenantis žmogiškąjį gyvenimą žmogaus: iš kur esu? kurlink einu? kas yra mano gyvenimo tikslas, ištaka, kokia yra mano gyvenimo prasmė? Tikėjimas sukūrimu iš esmės yra ir etikos pagrindas. Juk tikėjimas į Kūrėją, implikuoja taip pat tikėjimą, jog tas Kūrėjas turi mums kažką pasakyti – per savo kūriniją, savo kūrinį, pasakyti kažką apie teisingą naudojimąsi šiuo kūriniumi bei apie tikrąją mūsų gyvenimo prasmę.

Todėl nuo ankstyvosios Bažnyčios laikų katechezė apie kūrimą visada buvo visos katechezės pagrindas. Pažvelkite į ankstyvosios krikščionybės patristinę krikš-

to katechezę – ten visada iš pradžių būdavo katechezė apie kūrimą.

Dievo kūrinija turi planą

Jei tiesa, kad ištakų klausimas (Iš kur esame?) neatskiriamas nuo tikslo klausimo (Kurlink einame?), tai kūrinijos tema visada apima ir tikslo klausimą. Kalbama apie „design“ – planą. Dievas ne tik sukūrė kūriniją, jis ją taip pat išlaiko bei kreipia į tikslą. Tai irgi bus šių katechezų tema, nes šis klausimas taip pat yra esminis krikščionių tikėjimo įsitikinimas. Dievas ne tik Kūrėjas, kartą pradžioje paleidęs savo kūrinį, tarsi laikrodininkas, sukūręs laikrodį, kuris po to eina be galo. Jis kūriniją išlaiko ir kreipia į tikslą – kūriniją, apie kurią krikščioniškasis tikėjimas vėlgi sako, jog ji yra ne užbaigta, bet „in statu viae“ – kelyje.

Dievas, kaip Kūrėjas, taip pat pasaulį vairuoja. Tai vadiname apvaizda (net jei tas žodis slegiamas šiokios ar tokios istorinės naštos). Esame įsitikinę, jog visa tai, būtent kad egzistuoja Kūrėjas ir Vairininkas, galime įžiūrėti. Krikščionių tikėjimas ryžtingai laikosi pozicijos, kad pasaulio Kūrėjas ir Vairininkas, nors ne visiškai, iki smulkmenų, bet iš principo, yra pažinusi.

Krikščioniškasis tikėjimas nėra aklas tikėjimas

Ar apie tai ką nors galime žinoti? Aklas tikėjimas, reikalaujantis iš mūsų šuolio į visišką netikrybę, nebūtų žmogiškas tikėjimas. Jei tikėjimo į Kūrėją nelydėtų visiškai joks supratimas, suvokiamumas, ką reiškia tikėti į Kūrėją, toks tikėjimas būtų nežmogiškas. Bažnyčia pagrįstai atmesdavo tokį „fideizmą“, tokį aklą tikėjimą. Tikėjimas be supratimo, be galimybės ką nors apie Kūrėją sužinoti, kažką apie jį mūsų protu suvokti nebūtų krikščioniškasis tikėjimas. Biblinis žydu ir krikščionių tikėjimas visada buvo įsitikinęs, kad ne tik turime ir galime tikėti į Kūrėją, bet ir įmanu labai daug apie jį sužinoti žmogiškuoju protu.

Suvokti Kūrėją iš kurinių grožio

Leiskite pacituoti ilgėlesnį tekstą iš Išminties knygos, Senojo Testamento, atsiradusį antrojo amžiaus iki Kristaus pabaigoje ar pirmojo amžiaus iki Kristaus pradžioje: „Iš prigimties kvaili buvo visi žmonės, kurie gyveno Dievo nepažindami ir kurie, matydami gerus dalykus, nepajėgė pažinti To, Kuris yra, nei pripažinti menininko, stebėdamiesi jų darbais! O laikė dievais arba ugnį, arba vėją, judrų orą, arba žvaigždžių ratą, galingą potvynį, arba didžiuosius dangaus šviesulius – pasaulio valdytojus. Jei, gėrėdamiesi jų grožiu, žmonės manė, kad jie dievai, leisk jiems sužinoti, kaip daug didingesnis už juos yra jų Šeiminkas, nes pradinis grožio šaltinis juos sukūrė. Ir jei žmonės stebino tų kurinių galybę ir grožis, leiski suvokti per juos, kaip daug galingesnis Tas, Kuris juos padarė“. O dabar esminis sakiny, kurį Paulius

cituoja savo Laiške romiečiams: „Juk iš kūrinių didin-gumo ir grožio panašiai suvokiamas ir jų Kūrėjas“. Ta-da šiek tiek švelniau: „Tačiau tu žmonių nereikia per daug peikti, nes jie turbūt paklysta ieškodami Dievo ir norėdami jį rasti. Juk jie nesiliauja jo ieškoję, gyvendami tarp jo kūrinių, ir pasitiki tuo, ką mato, nes matomi daiktai yra gražūs. Betgi vėl – net jie negali būti pateisinami, juk jeigu jie įstengė būti tokie sumanūs, jog galėjo spėlioti apie Visatą, – kodėl tad buvo taip lėti atrasti jos Viešpatį?“ (Išm 13, 1–9).

Šis klasikinis tekstas duoda pagrindą įsitikinimui, kuris vėliau, 1870 m., buvo Vatikano I Susirinkime paverstas dogma, taigi įtvirtintas kaip nedviprasmiškas Bažnyčios tikėjimo mokymas, – būtent kad žmogiškojo proto šviesa galime pažinti, jog Kūrėjas egzistuoja ir valdo pasaulį (Vatikano I Susirinkimas. *Dei filius* c. 2; DH 3004).

Šiame tekste pirmiausia norėčiau pabrėžti šį momen-tą: Biblija prikiša pagonims, tiems, kurie negarbina tik-rojo Dievo, kad jie sudievina pasaulį, gamtą, kad jie už gamtos ir jos reiškinių ieško mitinių, maginių jėgų. Žvaigždes, ugnį, šviesą ir orą jie paverčia dievais. Jie pasidavė apgaulėi. Žavėjimasis kūrinių juos suviliojo sudievinti kūrinius. Šiuo atžvilgiu Biblija yra pirmoji švietėja. Ji tam tikra prasme išlaisvina pasaulį iš kerų; ji atima iš jo turėtąją maginę, mitinę galią, pasaulį „de-mitologizuoja“, „nudievina“.

Ar suvokiame, kad be tokio pasaulio nudievinimo nebūtų buvęs galimas ir šiuolaikinis mokslas? Juk tik-tai tikėjimas, kad pasaulis sukurtas, kad jis nedieviškas, kad pasaulis baigtinis, kad jis, kalbant filosofškai, „kontingentiškas“, nebūtinai, kad jo galėtų ir nebūti, – tik ir leidžia pasaulį ir tai, kas jį sudaro bei kas jame gyvena, tyrinėti dėl jų pačių. Susitinkame ne su dievais ar dieviškomis būtybėmis, bet su baigtinėmis, su-kurtosiomis tikrovėmis. Toks gamtos išlaisvinimas iš kerų buvo, žinoma, šiek tiek skausmingas. Anapus me-džio ar šaltinio aptinkame nebe nimfas ir dieviškąsias būtybes, mitines, magines jėgas, bet tai, ką į jas įdėjo Kūrėjas ir ką gali iširti žmogaus protas. Todėl jau Se-nojo Testamento Išminties knygoje neįtikėtinai blaiviai sakoma, jog Dievas viską sukūręs pagal matą, skaičių ir svorį. Tai – kiekvieno gamtamokslinio tikrovės tyri-mo pagrindas.

Pasaulis nėra „nelaimingo atsitikimo“ produktas

Už pasaulio daiktų glūdi visa pranokstantis Kūrėjo protas. Jie yra jo sukurti, nėra atsiradę patys iš savęs. Jie yra jo panorėti, ir tai didis tikėjimo sukūrimu slėpi-nys: jie, taip sakant, išleisti savarankiškai egzistuoti. Jie yra patys savaime ne iš savęs, bet todėl, kad Kūrėjas jų tokių panorėjo savo laisvu, suvereniu valios spren-dimu. Šia prasme jie turi savo autonomiją, savo dės-nius, savarankiškumą, savą būtį. Tikėjimas sukūrimu tą padeda suvokti. Pagonių Antika pasaulį dažniau-

siai „sudievindavo“, tuo tarpu vienas sąjūdis gim-s-tančios krikščionybės laikotarpiu, vadinamasis gnos-ticizmas, pasaulį nuvertino. Pasaulis, pirmiausia ma-terija, esąs „nelaimingo atsitikimo“, „atskilimo“ pro-dukta. Jis iš tiesų nėra gera, nėra tai, kas norėta, kas turėję būti, jis yra gryna neigiamybė. Šią gnosticizmo pažiūrą krikščionybė atmetė lygiai taip pat ryžtingai, kaip pasaulio sudievinimą, – ji nepritarė nei pasaulio sudievinimui, nei nuvertinimui. Kadangi pasaulis su-kurtas, krikščionybė ryžtingai pabrėžia, kad sukurta ir materija, kad ji yra gera, prasminga, kad materija nėra tiesiog kažkada „atskilusi“ nuo dieviškosios bū-tybės, nėra, taip sakant, kaip „išskyros“ patekusi į šį tamsos pasaulį dėl „nelaimingo atsitikimo dievybėje“. Materija nėra visiškai beprasmybė, kurią būtina įveikti, kurios būtina atsikratyti. Materija sukurta. „Dievas ma-tė, kad tai gera“ (Pr 1, 10).

Ką reiškia „Dievas kuria“?

Žmogus šiame materialiam pasaulyje nėra pakliuęs į tamsos sritį, kaip moko gnosticizmas, nėra dieviškoji kibirkštis, įpuolusi į purvą ir turinti iš to purvo pakilti grįždama į savo dieviškąją versmę. Jis – šios kūrinių dalis. Jis yra Dievo panorėtas kaip materialinė, kaip dvasinė-kūninė būtybė, kaip mikrokosmosas, kaip makrokosmoso atvaizdas, kaip ribinė būtybė, jungianti savyje abu pasaulius – dvasinį ir materialinį. Ir Dievas „matė“, kad tai „buvo labai gera“ (Pr 1, 31). Žmogus priklauso kūrinių ir kartu ją pranoksta.

Gnostinė pažiūra ir pasaulį sudievinančioji pažiūra su tikėjimu sukūrimu nesuderinamos. Bet didžiausias papiktinimas Antikai veikiausiai buvo tikėjimas, kad Dievas kuria iš nieko, nevaržomas kokių nors sąlygų, „*ex nihilo*“. Manau, jog šis klausimas dar ir šiandien didžiuosiuose debatuose dėl sukūrimo ir evoliucijos yra pagrindinis. Ką reiškia pasakymas „Dievas ku-ria“? Didžiausias mūsų sunkumas yra tai, kad neturi-me jokios sąvokos, stebinio, vaizdinio apie tai, ką reiškia, kad Dievas yra Kūrėjas. Mat visa, ką pažįstame, tėra kaita. Šios katedros kūrėjai nekūrė iš nieko. Jie su-teikė pavidalą akmeniui bei medžiui, nuostabiai įpa-vidalino materiją. Visi nebibliniai mitai bei epai apie kūrimą remiasi tuo, kad dieviškosios būtybės pasaulį suformavo iš to, kas jau buvo. Kūrimas iš nieko, kuris, kaip liudija Biblija, yra absoliučiai suverenus Kūrėjo aktas, yra – manau, galima sakyti – religijų istorijoje kažkas nepakartojama. Pamatysime, kaip tai esmin-gai svarbu norint suprasti, kas yra Dievo panorėta sa-varankiška kūrinių.

Šiandien norėčiau atkreipti dėmesį į tai, jog nesu vie-nintelis, kuris yra įsitikinęs: tikėjimas sukūrimu buvo šiuolaikinio mokslo krikštatis. To negalėčiau įrody-ti smulkmeniškai, bet tuo esu įsitikinęs, ir toks įsiti-kinimas yra pagrįstas. Kopernikas, Galilėjus, Niutonas buvo įsitikinę, kad mokslo esmė yra skaityti kūrinių

knygą. Šią knygą parašė Dievas, ir jis davė žmogui protą, kad jis tą knygą galėtų iššifruoti. Dievas šią knygą parašė įskaitomai suprantamai. Žinoma, tekstą perprasti ir raštą iššifruoti nėra lengva, bet įmanoma. Visas mokslo darbas yra tvarkos, dėsnių, sąryšių atradimas. Pasitelkdami knygos metaforą galime pasakyti: tai raidžių, gramatikos, sintaksės ir galiausiai teksto, kuri Dievas įrašė į šią kūrinių knygą, atradimas.

Bažnyčia – stabdytoja? Priešingai!

Vienas iš mūsų laikų atsparių mitų, netgi, sakyčiau, įgytų prietarų yra tai, kad neva Bažnyčios ir mokslo santykis esąs blogas, kad tikėjimas ir mokslas nuo seno be perstojo konfliktuoja. Šitai, žinoma, dažniausia lydi įsivaizdavimas, jog Bažnyčia buvusi didžioji stabdytoja, o mokslas – drąsus išlaisvintojas. Išpopuliarintoje versijoje pirmiausia būtent taip vaizduojamas Galilėjaus atvejis – tamsios inkvizicijos auka. Tai laikytina *legenda negra* – „juodąja legenda“, kuri buvo išplėtotą daugiausia Apšvietos laikotarpiu, bet ne visiškai atitinka istorinę tikrovę. Tikrovė atrodo šiek tiek kitaip. Galima rasti daugybę istorinių pavyzdžių, rodančių, kokia vaisinga racionali dirva moksliniam tyrimui buvo tikėjimas sukūrimu. Vienas iš daugelio yra Brūno mokslininkas Gregoras Mendelis, kurio tyrimų reikšmė šiandien nepaneigiama.

Nėra taip, kad tikėjimas į Dievą Kūrėją kaip nors kliudytų mokslui! Kaip tikėjimas, kad visata turi Kūrėją, galėtų stovėti mokslui skersai kelio? Kaip jis kaip nors galėtų trukdyti, kai mokslas savo tyrimus, atradimus, teorijų kūrimus bei pastangas suprasti sąryšius suvokia kaip „kūrinių knygos studijavimą“? Iš tikrųjų yra labai daug mokslininkų, kurie ne tik neslepia savo tikėjimo, bet tarp tikėjimo ir mokslo neįžiūri jokie konflikto. Apie tai, kad *de facto* konfliktų būta ir galbūt pasitaiko, reiktų kalbėti atskirai.

Vatikano I ir II Susirinkimas

Leiskite pacituoti du trumpus tekstus, išreiškiančius šį Bažnyčios tikėjimo įsitikinimą. Vatikano I Susirinkimas yra pareiškęs: „Net jei tikėjimas stovi aukščiau proto, tarp tikėjimo ir proto niekada negali būti tikros nedarnos: nes tas pats Dievas, kuris apreiškia slėpinius ir įlieja tikėjimą, į žmogaus dvasią įdėjo proto šviesą; juk Dievas negali pats savęs neigti nei tiesa prieštarauti tiesai“ (Vatikano I Susirinkimas. *Dei filius* c. 4; DH 3017; KBK 159).

Išvada: nei Bažnyčia, nei mokslas neturi bijoti tiesos. Pasak Jėzaus, ji mus išlaisvina (plg. *Jn* 8, 32). Antroji citata yra iš Vatikano II Susirinkimo. Susirinkimo konstitucijoje *Gaudium et spes* dar labiau dėmesį kreipiant į „gamtamokslio ir tikėjimo“ klausimą parašyta: „Todėl metodinis kiekvienos pažinimo srities tyrinėjimas, jei tik atliekamas tikrai moksliskai ir laikantis moralės

nuostatų, iš tiesų niekad neprieštarau tikėjimui, nes ir žemiškieji, ir tikėjimo dalykai kyla iš to paties Dievo. Maža to, kas nuolankiai ir atkakliai stengiasi išvelgti daiktų paslaptis, tas, pats to nežinodamas, yra tarsi vedamas už rankos Dievo, kuris palaiko visus dalykus ir padaro juos tokius, kokie jie yra“ (Vatikano II Susirinkimas. *Gaudium et spes*, 36; KBK 159).

Dievas kaip nereikalinga hipotezė?

Kodėl tada vis dėlto kyla konfliktai – kaip dėl mano nedidelio straipsnio 2005 m. liepos 7 d. „New York Times“ laikraštyje – ar bent karštos polemikos, kurios, tiesa, gali būti gana produktyvios ir toliau pastūmėti diskusiją?

Konfliktai gali kilti dėl nesusipratimų. Gali būti, kad nepakankamai aiškiai pasakyta arba kad mintys nėra pakankamai aiškios. Tokius nesusipratimus galima išsiaiškinti. Vieną dažniausių nesusipratimų jau paminėjau. Tai nesusipratimas dėl paties Kūrėjo. Netrukus, kaip pavyzdį imdamas Darwiną, pakalbėsiu apie tai išsamiau. Kad Bažnyčia šiandien mėgina globoti mokslą, bent šiuo metu, mano akimis, tikrai nekelia pavojaus. Problema ta, jog tikėjimas ir mokslas vienas kito atžvilgiu nepripažįsta ir nesilaiko savo ribų. Todėl tos ribos vis matuotinos bei keltinos aikštėn.

Didingi gamtos mokslų laimėjimai vis viliojo šiuos mokslus peržengti savo ribas. Susidaro įspūdis, kad milžiniška gamtamokslio pažanga religiją vis labiau stumia atgal. Jai tenka užleisti vis daugiau sričių, nes jos tampa paaiškinamos mokslo. Vis daugiau sričių, kurios iki tol tariamai būdavo aiškinamos „primityviai antgamtiškai“, dabar gali būti aiškinamos „natūraliai“, tai yra grynai materialiomis priežastimis. Napoleonui paklausus Laplace'ą, ar jo teorijoje išlieka vietos Dievui, tas, kaip teigiama, atsakęs: „Sire, ši hipotezė man nereikalinga“. Dievas kaip nereikalinga hipotezė, Dievas kaip „protezas neįgaliesiems“, nepajėgiantiems stovėti ant savo kojų. Žmogus vis labiau išsilaisvina iš senųjų priklausomybių. Jis emancipuojasi, jam nebereikia Dievo kaip paaiškinimo, jam jo apskritai galbūt nebereikia.

Darwino 1859 m. išleistos garsiosios knygos „Apie rūšių kilmę“ pagrindinė žinia buvo ta, jog jis aptikęs mechanizmą, laiduojantį savaiminį, Dievo įsikišimo nereikalaujantį, augalų bei gyvūnų vystymąsi. Kaip pats tvirtina, jis norėjęs sukurti teoriją, kuri, aiškindama rūšių vystymąsi iš žemesnių į aukštesnes formas, ne reikalautų naujų, vis tobulesnių kūrinių rūšių, bet išsiverstų su vien atsitiktinėmis jų variacijomis bei stipresniųjų išgyvenimu. Taigi gimė vaizdinys: radome būdą, kaip atsisakyti pavienių kuriamųjų aktų.

Darwino pagrindinis veikalas neabejotinai buvo genialus ir išlieka vienu iš didžiųjų dvasios istorijos kūrinių. Šis veikalas sukurtas su neįtikėtinu pastabumo

talentu, su didžiuliu uolumu bei dvasine jėga. Ir Darwinas jau numatė, kad jo tyrinėjimai duos peno daugybei tyrimo sričių. Šiandien išties galima sakyti: „evoliucijos“ modelis, taip sakant, tapo pasu, paplitusiu daugelyje pažinimo sričių.

Jo sėkmė aiškintina ne vien mokslinėmis priežastimis. Pats Darwinas, bet pirmiausia jo skatintojai – jo karšti atstovai, sukūrė, taip sakant, „darwinizmą“, – jo tyrimams ir teorijai suteikė stiprų pasaulėžiūrinį pobūdį. Ar tai buvo neišvengiama, čia nenagrinėsime. Kad ir kaip būtų, daugelis Darwino „rūšių atsiradimą“ ėmė laikyti alternatyva, anot vienąkart Darwino pasakytų žodžių, „pavienių rūšių nepriklausomam sukūrimui“. Norint paaiškinti rūšių atsiradimą, pavieniai kuriamieji aktai nebereikalingi.

Ar kūrimas reiškia, kad Dievas kišasi?

Garsiuoju baigiamuoju sakiniu, kurį jis pridūrė „Origin of Species“ antrojo leidimo pabaigoje, Kūrėjui dar paliekama vietos, tačiau labai nedaug. Šis garsusis baigiamasis sakinytis yra štai toks: „Iš tiesų iškilnu manyti, kad Kūrėjas visos mus supančios gyvybės pradmenį įkvėpė tik į kelias ar net vienintelę formą ir kad, mūsų žemei pagal gravitacijos dėsnius skriejant ratu, iš tokios kuklios pradžios radosi ir tebesiranda begalinė daugybė gražiausių bei nuostabiausių formų“ (Ch. Darwin. *Die Entstehung der Arten*. Stuttgart 1963, 678). Manau, jog šie žodžiai pasakyti sąžiningai, tačiau jais nusakomą kūrimo supratimą mes teologijoje vadiname „deizmu“: pati pradžia yra kuriamasis aktas. Vienai vienintelei formai Dievas įkvėpė visos gyvybės pradmenį. Iš šios pirmosios pradžios ji tada išsiskleidė pagal dėsnius, kuriuos jis, Darwinas, bando atrasti, aprašyti, suformuluoti. Tolesnių Dievo įsikišimų čia nebereikia. Manau, kad į šį klausimą derėtų leisti atsispiriant nuo tikėjimo. Ar kūrimas reiškia, kad Dievas čia ar ten įsikiša? Ką reiškia „kurti“ apskritai?

Viena aišku: pasaulėžiūriniai ginčai dėl Darwino teorijos, dėl „darwinizmo“, per praėjusius 150 metų pasaulyje buvo rimtai išsiplieskę. Pateiksiu tik tris pavyzdžius, neabejotinai pasaulėžiūrinio aiškinimo pavyzdžius.

1) 1959 m. seras Julianas Huxley'is iškilmingoje kalboje šio garsaus veikalo 100 metinių proga pareiškė: „Evoliucinis mąstymas nebejaučia antgamtybės poreikio, jame jai nebėra vietos. Žemė buvo ne sukurta, ji susiformavo evoliucionuodama... Žemės augalai ir gyvūnai irgi yra evoliucijos produktai, taip pat mes, dvasia, protas ir siela, smegenys ir kūnas. Religija atsirado evoliuciškai... Evoliucinis žmogus nebeturi prieglobsčio jo paties prasimanyto, sudievinto tėvo rankose“. Manau, jog tai ne gamtamokslinė, bet filosofinė, pasaulėžiūrinė ištara. Iš esmės tai tikėjimo materializmu „išpažinimas“.

2) Po 30 metų, 1988-aisiais, vienas anglų autorius (Will Provine) rašinyje apie evoliuciją ir etiką taip rašo: „Šiuolaikinis mokslas tiesiogiai suponuoja, kad pasaulis organizuotas griežtai pagal mechaninius principus. Kryptingų principų gamtoje apskritai neegzistuoja. Nėra jokių dievų ir jokių racionaliai konstatuojamų numatančių ar planuojančių jėgų“. Tai irgi ne gamtamokslinė, bet pasaulėžiūrinė, filosofinė ištara.

3) Dar po ketverių metų Peteris Atkinsas, chemijos profesorius iš Oksfordo, rašo: „Žmonija turėtų pripažinti, kad mokslas pašalina pagrindą tikėti kosmoso prasme bei tikslu ir kad tikėjimas tikslu išliko tik dėl jausmo“. Ir šitai yra tikėjimo išpažinimas, o ne griežta gamtamokslinė ištara. Tokių ir panašių ištarų buvo girdėti šią vasarą, ir būtent todėl tokius ribų peržengimus savo nedideliame straipsnyje „New York Times“ laikraštyje pavaadinau ne mokslu, bet ideologija, pasaulėžiūra.

Ar daugiau žinoti reiškia mažiau tikėti?

Bet grįžkime prie Išminties knygos. Kitoje jos vietoje į Dievo neigėjų lūpas įdedami šie žodžiai: „Tik atsitiktinai esame gimę ir ilgainiui būsime lyg niekada nebuvę, nes alsavimas mūsų šnervėse – tik dūmai, o protas – žiezirba, mūsų širdies plakimo įžiebta“ (*Išm 2, 2*). Beveik būtų galima teigti, jog jau tada materialistinis tikėjimo išpažinimas nebuvo nežinomas: mano dvasia irgi tėra materijos produktas.

Kas trukdo žmonėms pažinti Kūrėją? Kas trukdo suvokti Kūrėją iš kūrinų didingumo ir grožio? Šiandien, po dviejų tūkstančių metų, juk turėtų būti daug lengviau suvokti Kūrėją iš kūrinijos, nes žinoma nepalyginti daugiau, negu prieš 2000 metų. Kas tuo metu galėjo nujauti kosmoso neišmatuojamumą? Tiesa, Biblijoje kalbama apie „dangaus žvaigždžių ir pajūrio smilčių“ gausingumą (plg. *Pr 22, 17*), bet argi anuomet žmonės galėjo žinoti, kad žvaigždžių iš tiesų tiek pat daug, kaip smilčių pajūryje? Kiek daug saulių Visatoje! Argi anuomet galima buvo nujauti, koks neįtikėtinais sudėtingas, nuostabus, neapčiuopiamas yra atomas? Argi buvo galima nujauti, kokia neįtikėtina patraukli yra viena vienintelė ląstelė bei jos funkcionavimas? Argi tai, kad sužinojome daugiau, mus kaip nors privertė atsisakyti tikėjimo į Kūrėją? Argi tas žinojimas išstūmė Kūrėją? O galbūt, priešingai, giliau įsiskverbęs į nuostabų gamtos pasaulį tikėti į vieną Kūrėją tapo daug prasmingiau, daug protingiau, daug pagrįsčiau ir todėl iš tikrųjų daug lengviau?

Bet galbūt įsivaizdavimas, kad Dievas kaip nors kišasi į šį gamtos stebuklą, atmetamas pagrįstai? Galbūt mūsų tikėjimo žinios atsiliko nuo gamtamokslinių žinių? Gal mes vis dar tebeturime „vaikišką tikėjimą“ šalia neįtikėtinais išsiplėtojusiu mokslinių žinių? Šiuo atžvilgiu džiaugiuosi, kad mano nedidelis straipsnis sukėlė tokius debatus, kurie galbūt paskatins išsamiau

pagvildenti „sukūrimo ir evoliucijos“, „tikėjimo ir gamtamokslio“ klausimą.

Krikščioniškasis tikėjimas ir evoliucijos teorija

Nematau priežasties, kodėl turėtų būti sunku tikėjimą į vieną Kūrėją suderinti su evoliucijos teorija, bet su viena sąlyga: būtina laikytis mokslinės teorijos ribų. Citatomis, kurias pateikiau, ribos nedviprasmiškai peržengiamos. Jei gamtamokslis vadovaujasi savo metodu, tai jis negali konfliktuoti su tikėjimu. Bet galbūt tų ribų nelengva laikytis, kadangi esame ne tik mokslininkai, bet ir žmonės, turintys jausmus, žmonės, besigalynėjantys su tikėjimu, žmonės, ieškantys gyvenimo prasmės, ir galbūt todėl gamtamokslininkus visada neišvengiamai pasiveja pasaulėžiūriniai klausimai.

1985 m. Romoje vyko simpoziumas „Krikščioniškasis tikėjimas ir evoliucijos teorija“, kuriame galėjau dalyvauti ir aš. Pats ten perskaičiau pranešimą. Simpoziumui vadovavo kardinolas Ratzingeris, dabartinis popiežius Benediktas XVI, o jam baigiantis mums audienciją suteikė popiežius Jonas Paulius II. Per audienciją jis pasakė: „Teisingai suprantamas tikėjimas sukūrimu ir teisingai suprantama evoliucijos teorija vienas kitam netrukdo. Evoliucija suponuoja sukūrimą; kūrimas evoliucijos šviesoje iškyla kaip laike išsitiesęs vyksmas – kaip „*creatio continua*“, besitęsiantis kūrimas, – Dievui kaip „dangaus ir žemės Kūrėjui“ tampant regimam tikėjimo akims“. Bet sykiu popiežius Jonas Paulius II pridūrė: kad tikėjimas sukūrimu ir evoliucijos teorija būtų teisingai suprantami, reikia proto, filosofijos, mąstymo tarpininkavimo.

Todėl norėčiau dar kartą priminti tą, ką esu pasakęs keliuose interviu. Klausimas, kilęs šiuos debatuose, man pirmiausia yra ne tikėjimo ir žinojimo, bet proto klausimas. Visiškai protinga tarti esant prasmingumą („*design*“), net jei gamtamokslinis metodas reikalauja apribojimų, reikalauja šį klausimą pašalinti. Tačiau mano sveiko proto mokslinis metodas negali išstumti. O protas man sako, kad yra planas ir tvarka, prasmė ir tikslas, kad laikrodis atsitiktinai neatsirado, juolab gyvi augalo, gyvūno ar net žmogaus organizmai. Todėl svarbu stebėtis, nes stebėjimasis yra filosofijos pradžia.

Esu dėkingas gamtos mokslams už milžinišką darbą. Jie mūsų žinias neįtikėtinais išplėtė. Jie neriboja tikėjimo sukūrimu. Priešingai, jie stiprina mano tikėjimą į Kūrėją ir tai, kaip išmintingai, kaip nuostabiai jis viską sukūrė.

Antroji katechezė

(Vienos šv. Stepono katedra, 2005 m. lapkričio 13 d.)

„Pingvinų kelionė“, girdžiu, yra puikus filmas. Jo, de ja, dar nemačiau. Per kelias savaites jis pelnė pasaulinę pripažinimą. Čia patraukliai vaizduojamas šių „krypuojančių gyvūnų“ gyvenimas, elgesys perėjimo metu, prisitaikymas prie ekstremalių klimatinėjų sąlygų. Ir kartu vėl štai naujas ginčas dėl evoliucijos. Amerikiečių komentatoriai krikščionys susižavėję pingvinų dorybėmis ir mano, kad jų gebėjimas pakelti ekstremalias temperatūras, įveikti jūrą, pasipriešinti priešams ir kartu būti pavyzdingais, pasiaukojančiais, monogamiškais tėvais prieštarauja Darwino teorijai bei palaiko „*intelligent design*“. Taigi palaiko sukūrimą ir nepalaiko Darwino. Taip neseniai rašyta. Šio filmo autorius, prancūzas, tokio komentavimo energingai krato si. Jis, pasak jo paties, „užaugęs maitindamasis Darwino pienu“ ir tenorėjęs „tiesiog sukurti filmą apie gyvūnus“.

Manau, jog tokia kontraversija mūsų dienoms būdinga. Atmosfera įkaitusi, sudirgusi, visiems pasirengus pratrūkti abipusiais priekaištais. Ginčai beveik ima priminti kultūrkampfą.

Štai Salmanas Rushdie laikraščiuose „New York Times“ ir „Die Zeit“ karštai polemizuoja, esą su religijomis neįmanoma pasiekti taikos, jokio kompromiso. Jis taip kalba: „Visame pasaulyje islamas skelbia, jog mokymas apie evoliuciją su islamu nesuderinamas“. „*Intelligent design*“ teorija jam yra „teorija, norinti kūrinių grožiui primesti pasenusį Kūrėjo vaizdinį“. Jo nuomone, tokios teorijos atžvilgiu „tam tikras grubumas atrodo net būtinas“.

Ar tikėjimas į vieną Kūrėją jau fanatizmas?

Daug polemikos, agresyvaus tono žmonių, „teigiančių, jog juos sukūrė Dievas“, atžvilgiu neseniai būta laikraštyje „Die Zeit“ (Urs Willmann. „Immer Ärger mit den Vewandten“: „Die Zeit“, 2005 m. rugsėjo 29 d.). Tai teigiantys žmonės apšaukiami fanatikais – tiesa, galbūt jie iš tikrųjų tokie yra arba elgiasi kaip fanatikai, tačiau dėl to taip beatodairiškai atmesti įsitikinimą, jog esi sukurtas Dievo, nepateisinama. Ką tik minėtas autorius laikraštyje „Die Zeit“ teigia, jog Darwino laikais „dauguma žmonių“ laikėsi „primityvių religinių mitų apie sukūrimą“, o šiandien viskas esą kitaip. Nesileisdami į jokią polemiką, galime pateikti priešpriešinį klausimą, ar žmonės, besižavintys nuostabia Josepho Haydno oratorija „Sukūrimas“, irgi yra tie, kurie laikosi „primityvių mitų“?

Manau, jog grubus tonas, agresyvi nata, diskusijoje sklindantys pirmiausia iš tų, kurie atmeta bet kokią Darwino kritiką, nėra geras ženklas. Ne geriau, pasakysime iš karto, yra ir religinis fanatizmas.

Bet ar visi tikintys, kad „Dievas juos sukūrė“, jau dėl to yra akli fanatikai? Ar mėgavimasis Haydno kūriniumi tėra tiesiog sielos susijaudinimas? Ar apskritai protingas žmogus gali tikėti į vieną Kūrėją bei laikyti save ir pasaulį sukurtais? Šiandien apie tai pakalbėsime. Pažadu visiškai nepolemiškai išsiklaudyti į tai, ką šia tema sako tikėjimas ir protas.

Atsiliepdamas į mano straipsnį „New York Times“ laikraštyje vienas mokslininkas man parašė, jog jis mielai norėtų tikėti, bet tiesiog negalįs tikėti „į vienatinį Dievą Kūrėją, seną vyrą su ilga, balta barzda“. Jam atsakiau, jog niekas to iš jo nė nesitiki. Priešingai: toks vaikiškas Kūrėjo išvaizdavimas neturi nieko bendra su tuo, kas Biblijoje sakoma apie Kūrėją ir ką Bažnyčios tikėjimas turi galvoje Tikėjimo išpažinimo žodžiais: „Tikiu į Dievą, Tėvą Visagalį, dangaus ir žemės Sutvėrėją“. Savo atsakomajame laiške jam taip pat parašiau, jog būtų pageidautina, kad jo gamtamokslinės ir religinės žinios bent šiek tiek susilygintų ir jo, kaip mokslininko, didelis išmanymas nebeprieštarautų labai vaikiškam religiniam išprusimui. Juk tikėjimui Kūrėjas tikrai nėra senas vyriškas su ilga, balta barzda. Pasiūliau jam tiesiog dar kartą paskaityti, kas apie tai rašoma, pavyzdžiui, Katalikų Bažnyčios katekizme.

Tikėjimas sukūrimu nėra „kreacionizmas“

Iš pat pradžių turiu įvardyti dar vieną nesusipratimą, nuolat aptinkamą besitęsiančioje diskusijoje. Turiu galvoje vadinamąjį „kreacionizmą“. Šiandienėje polemikoje tikėjimas sukūrimu su „kreacionizmu“ beveik automatiškai suplakamas į krūvą. Tačiau tikėti į Dievą Kūrėją nėra bandyti, kaip daroma kai kuriuose krikščioniškuosiuose sluoksniuose, šešias kūrimo dienas pažodžiui suvokti kaip šešias chronologines dienas bei visomis priemonėmis ir moksliskai įrodinėti, jog Žemė egzistuoja maždaug 6 tūkst. metų. Tokie bandymai suprasti šią Biblijos vietą pažodiškai, tarsi čia būtų pateikta ir chronologinių bei gamtamokslinių ištarų, – man yra tekę sutikti šio įsitikinimo atstovų, sąžiningai ir nuširdžiai besistengiančių pagrįsti tai net moksliniais argumentais, – vadinami „fundamentalizmu“. Tiksliau sakant: amerikietiška fundamentele toks krikščioniškojo tikėjimo požiūris iš pradžių pats save vadino fundamentalizmu: remiantis įsitikinimu, kad kiekvienas Biblijos žodis tiesiogiai įkvėptas Dievo, pažodiškai trakuojamos ir šešios kūrimo dienos. Suprantama, kad, pavyzdžiui, Jungtinėse Valstijose daugelis energingai ir visomis polemikinėmis priemonėmis, negana to, teismo procesais priešinas, kad to būtų mokoma mokyklose. Kita vertus, yra sluoksnių, norinčių, kad mokyklose būtų aptariamai ir „darwinizmo“ atžvilgiu kritiniai klausimai. Manau, jog tai protinga ir teisėta.

Katalikų pozicija šiuo klausimu aiški. Šventasis Tomas Akvinietais sako, jog „nevalia krikščioniškojo tikėjimo ginti argumentais, kurie jį daro juokingą, nes aiš-

kiai prieštarauja protui“. Teigti, jog pasaulis teturįs 6 tūkstančius metų, tiesiog absurdiška. Mėginimas įrodyti tai moksliskai, pasak šventojo Tomo, yra „*irrisio infidelium*“, „netikinčiųjų pajuokos“ provokavimas. Ne tik neteisinga, tiesiog pabrėžtinai vengtina tokiais argumentais išstatyti tikėjimą netikinčiųjų pašaipai. Tiek apie „kreacionizmą“ bei „fundamentalizmo“ temą. Manau, jog šis dalykas turėtų būti aiškus, ir prie to nebeturėtume grįžti.

Tikėti į vieną Kūrėją

Dabar imkimės pagrindinės temos: ką krikščioniškasis tikėjimas sako apie „Dievą Kūrėją“ ir kūrimą? Klasikinis katalikų mokymas, pateikiamas Katalikų Bažnyčios katekizme ir dabar to katekizmo „Santraukoje“, apima keturis pagrindinius elementus:

1) Mokymas apie sukūrimą teigia, kad būta absoliučios pradžios – „Pradžioje Dievas sukūrė dangų ir žemę“, – kad ši absoliuti pradžia yra laisvas, suverenus būties steigimas iš nieko. Apie tai šiandien daugiausia kalbėsime.

2) Krikščioniškasis mokymas apie sukūrimą taip pat tvirtina, kad kūriniai vienas nuo kito skiriasi, yra „visų rūšių“, taip sakoma Pradžios knygos pirmajame skyriuje, pirmuosiuose Biblijos puslapiuose apie šešių dienų kuriamąjį Dievo darbą. Ką reiškia tikėjimo mokymas apie kūrinį įvairovę kaip Dievo norėtą dalyką, kalbėsime kitoje katechezėje.

3) Trečias dalykas, apie kurį šiandien dar bus kalbama, krikščioniškajam tikėjimui sukūrimu esmingai svarbus. Tikime ne tik tuo, kad būta absoliučios pradžios, bet ir tuo, kad Dievas būtyje nuolatos išlaiko visa, ką sukūrė. Tai nepalaujamas kuriamasis darbas, kurį teologija vadina „*creatio continua*“, nepertraukiamu kūrimu.

4) Galiausiai – tai irgi bus atskiros katechezės tema – nuo kūrimo neatsiejamas kūrinijos vairavimas. Dievas nesuteikė pradinio impulso kūrinijai, palikdamas ją toliau savaime plėtotis, nuo mokymo apie kūrimą neatsiejamas ir dieviškasis kūrinijos vairavimas, kurį vadiname apvaizda. Dievas savo kūrinį veda į tikslą.

Iš esmės tai taip pat metinė katechezė programą. Tačiau mus domins ne tik tikėjimo mokymas; gvildendami kiekvieną temą mėginsime leisti į pokalbį su gamtos mokslais, kiek leis mano diletantiškas išsilavinimas šioje srityje. Didžiausią dėmesį, žinoma, skirsime tikėjimo sukūrimu ir evoliucijos teorijos santykio klausimams.

Pradžia

Taigi pradėkime šiandien nuo absoliučios pradžios. Šiandien visuotinai pripažįstama mokslinė teorija apie

Visatos pradžia, teorija apie pirmą pradžią, „*Big Bang*“. Jungtinių Valstijų astronomas Edvinas Hubble'is prieš 75 metus atrado, kad mūsų Visata neįsivaizduojamu greičiu, būtent šviesos greičiu, plečiasi. Šiandien netgi manoma, jog ji plečiasi dar greičiau.

Visata plečiasi, vadinasi, ji turėjo kada nors turėti pradžią; tai – „*Big Bang*“, nenusakomai didelės koncentracijos, tankio pradinis momentas. Visata ėmė plėstis, taip sakant, „kaip po sprogo“. Teoriją patvirtina stebėjimai, pirmiausia vadinamoji Visatos „foninė spinduliuotė“, aiškinama kaip „*Big Bang*“ aidas. Tačiau daug klausimų lieka mįšlingi; į juos teorija, kaip tokia, matyt, ir negali atsakyti, jie veikia yra klausimai tyrinėtųjų protui.

Pirmiausia visiškai paprastas klausimas: į kur Visata plečiasi? Į erdvę? Tačiau „už“ Visatos, anapus gigantiškų kosmoso matmenų, 14 milijardų šviesmečių, nėra jokios erdvės – juk taip visuotinai manoma. 14 milijardų šviesmečių, žinant, kad viena šviesos sekundė yra 300 tūkst. kilometrų! Naujausių tyrinėjimų duomenimis, Visata išsiplėtusi net iki 46 milijardų šviesmečių, tačiau tokių dydžių akivaizdoje tai nebevaizduoja jokio vaidmens, nes jie absoliučiai neįsivaizduojami. Vien mūsų galaktika, mūsų Paukščių Takas, yra 100 tūkst. šviesmečių skersmens. Kas tą gali įsivaizduoti? Anapus šio gigantiško kosmoso ribų erdvės nėra. Neseniai skaičiau „Mokslo spektre“ („Spektrum der Wissenschaft“, 2005 m. gegužė, p. 41), kad erdvė, kurioje gyvename, atsirado sulig pirmą pradžią sprogo ir nuo to laiko vis plečiasi“. Erdvės už Visatos nėra.

Didelė mįslė yra ir laiko klausimas. „Pirmą pradžią sprogo“ reiškia, kad Visata turėjo pradžią ir artėja prie pabaigos. Didelė pagunda paklausti: kas buvo iki pradžios? Atsakymas tegali būti toks: kaip erdvė egzistuoja tik todėl, kad egzistuoja Visatos plėtimasis, ir kaip erdvė yra ten, kur Visata plečiasi, lygiai taip yra ir su laiku. Laiko iki laiko nėra. Kaip ir erdvė, jis atsiranda su „*Big Bang*“. Laikas yra tik kosmose ir tik su juo.

Pastaraisiais dešimtmečiais gamtos mokslai mėgino vis labiau priartėti prie šių išteklių. Nobelio fizikos premijos laureatas Stevenas Weinbergas 1977 m. parašė pagarsėjusią knygą „Pirmosios trys minutės“, kurioje kalbama apie pirmąsias tris Visatos minutes. Įstabu patirti, ką šiandien tyrinėtojai sako apie lemiamus pirmuosius momentus po „Didžiojo sprogo“. Visa, kas išsirutuliojo vėliau, – galaktikos, žvaigždės, planetos, gyvybė Žemėje, – buvo nulemta pačiais pirmiaisiais akimirksniais.

Mūsų žinomas fizikas prof. Valteris Thirringas savo prieš metus pasirodžiusioje knygoje „Kosminės impresijos. Dievo pėdsakai gamtos dėsnuose“ („Kosmische Impressionen. Gottes Spuren in den Naturgesetzen“, p. 48) sako: „Jei pirmą pradžią sprogo būtų buvęs per silpnas

ir visa būtų vėl sugriuvę, mūsų nebūtų. Jei jis būtų per audringas, visa būtų išretėję per greitai, ir mūsų vėl nebūtų“. Pasaulio atsiradimą jis lygina su raketos, turinčios išnešti į orbitą palydovą, startu. Jis sako: „Pasirinkus varomąją jėgą per mažą, raketa iškart nukris, pasirinkus per didelę – nuskries į kosmosą“. Tačiau, pasak jo, per pirmą pradžią sprogo pirmąsias akimirkas sąlygų „taiklumas“ buvęs nepalyginamai didesnis, negu raketos, turinčios iškelti į orbitą palydovą, starto metu. To, kas įvyko per pirmosios sekundės dalelių daleles, preciziškumas taip „pranoksta žmogaus įsivaizdavimo gebėjimus“, kad prof. Thirringas sušunka: „Ir tai turi įvykti atsitiktinai – kokia absurdiška idėja!“ (ten pat, 49).

Ar dabar jau pasiekėme tašką, kur prasideda tikėjimas sukūrimu, ar galime jį, taip sakant, įvesdinti čia, kur mokslas pasiekė ribą? Ar už šio slenkščio jau prasideda Kūrėjas? Būkime atsargūs! Nesukubėkime su idėja, kad „Didįjį sprogo“ sukėlęs Dievas: čia, priartėję prie pačios pirmosios sekundės pirmųjų dalelių, taip sakant, atsiremiamė į sieną, už kurios surandame Dievą, pasiekiamė tašką, kai tik Kūrėjas gali paaiškinti, kaip tai įvyko. Ši idėja sklendo daugelyje mokslinių, taip pat teologinių diskusijų. Vienu ji energingai ginama, kitų ryžtingai atmetama. Ar yra Dievas pradžioje ta prasme, kad jis, „sušvilpdamas švilpuku“, pradėjo didįjį Visatos žaidimą?

Įsiskverbti į sukūrimo slėpinį: trys ištaros ir trys nesusipratimai

Dabar kviečiu jus žvilgtelti į tai, ko iš tiesų moko tikėjimas. Pamatysime, kad bažnytinis tikėjimas sukūrimu yra visiškai paprastas ir kartu labai gilus bei reiklus ir kad, norėdami įsiskverbti į sukūrimo slėpinį bei priartėti prie jo tiek tikėjimu, tiek protu, turime vis įveikti daug savo vaizdinių bei įsivaizdavimų.

Dar kartą pradėkime pirmuoju Biblijos sakiniu. „Pradžioje Dievas sukūrė dangų ir žemę“ (*Pr* 1, 1). Hebrajiškame tekste parašyta – „*berešit bara*“. Žodis „*bara*“ Biblijoje taikomas tik Dievui. Kuria tik Dievas. Hebrajiškas žodis vartojamas vien Dievo kuriamajai veiklai pažymėti. Katekizme (290) teigiama, jog šiais pirmiaisiais Rašto žodžiais išsakomi trys dalykai:

1) Amžinasis Dievas į egzistenciją pašaukė visa, kas už jo egzistuoja. Viską – dangų ir žemę. Pirmuoju Biblijos sakiniu pasakoma, ne kad Dievas pradžioje „sušvilpė švilpuku“, suteikė postūmį, bet jis iš pagrindų visa, kas tik kaip nors yra, pašaukė į egzistenciją.

2) Jis vienintelis yra Kūrėjas. Hebrajų kalboje „*bara*“ veiksnyvis visada yra Dievas. Jis vienintelis gali pašaukti į egzistenciją.

3) Visa, kas egzistuoja – dangus ir žemė, priklauso nuo egzistenciją teikiančio Dievo.

Šių trijų ištarų atžvilgiu pašalintini trys nesusipratimai:

1) Pirmasis ir dažniausias nesusipratimas yra Dievo laikymas pirmąją priežastimi. Jis yra pirmoji visų priežasčių priežastis, bet jo nėra ilgos priežasčių grandinės pradžioje. Tarsi Dievas būtų biliardo žaidėjas, kuris pastumia vieną rutulį, tas – kitą, tas kitas – dar vieną, tarsi Dievas būtų pirma ilgos priežasčių grandinės priežastis.

Arba štai kitas nuo Apšvietos pamėgtas įvaizdis – laikroдинinko įvaizdis. Laikroдинinkas pagamina laikrodį, ir šis, kartą jau pagamintas, eina, kol jį vėl reikia prisukti. Kartais laikroдинinkui prireikia jį paremonuoti, tačiau laikrodis, kartą pagamintas, eina.

Mano jau cituotas Stevenas Weinbergas taip formuluoja paplitusią gamtamokslinio metodo prielaidą: „Mokslinė veikla galima tikrai laikantis prielaidos, jog dieviškojo įsikišimo nėra, bei stengiantis su šia prielaida išsiversti“ („Der Traum von der Einheit des Universums“, München 1993, 257; „Dreams of a Final Theory“, New York, 1993). Mokslinis metodas, Weinbergo ir daugelio kitų supratimu, reiškia sąmoningą „dieviškojo įsikišimo“ atsisakymą. Pažiūrėkime, ar laikydamiesi šio metodo galime išsiversti be laikroдинinko, biliardo žaidėjo ar „sušvilpimu“ žaidimą pradedančiojo įvaizdžio.

Dieviškojo įsikišimo atsisakymas gamtamoksliniame metode kartais vadinamas „metodiniu ateizmu“. Aš manau kitaip: su ateizmu tai nieko bendra neturi, tai – grynas gamtamokslinis metodas. Gamtamoksliniam metodui nevalia tarti kišantis kokį nors laikroдинinką. Gamtamokslis savo metodu ieško mechanizmų, sąryšių, sąlygų sąryšių, galinčių paaiškinti procesus bei vyksmus.

Mes tikime į Kūrėją, kuris nėra viena priežastis šalia kitų, kuris nėra toks, kad kištųsi, kai atsiduriama aklatvietėje arba atsiremiamą į sieną. Dievas nesikiša taip, kaip į vaikų gincą įsikiša motina, kuri, jei šie nesipeša, leidžia jiems ramiai žaisti. Tačiau, žinoma, stebuklingų Dievo įsikišimų būna. Prie to dar grįšime. Dievas savo kūrinijos atžvilgiu suverenų ir savo kūrybine galia gali suvereniai išgydyti, pavyzdžiui, piktybinį auglį – tai vadiname stebuklu. Tačiau dabar kalbame apie sukūrimą apskritai. Tai nėra pirmasis postūmis ilgoje priežasčių grandinėje, tai – suverenų būties apskritai steigimas. „Dievas tarė, ir taip įvyko“. Visa, kas yra, kilo iš šio pašaukimo, šio žodžio, šio Dievo kuriamojo akto. Jis sukūrė viską – dangų ir žemę, visa, kas egzistuoja, nėra nesukurta – visa, kas yra danguje ir žemėje, kas regima ir neregima, – juk taip pat tikime, kad yra neregimų kūrinų, angelų. Visa yra sukurtoji tikrovė. Tai pirmutinė ir svarbiausia ištara dar iki pradedant tiksliau klausiti, kaip ją reikėtų suprasti.

Prieš žengiant toliau – tarpinis klausimas: ar tai yra gryna tikėjimo ištara, ar tą savo protu geba įžiūrėti

kiekvienas žmogus? Katekizme sakoma (286): „Iš tiesų jau žmogaus protas sugeba rasti atsakymą į ištakų klausimą. Dievo Kūrėjo egzistavimą galima tikrai pažinti iš jo kūrinų žmogaus proto šviesa, net jei tą pažinimą dažnai užtemdo ar iškreipia klaida. Todėl tikėjimas sutvirtina ir apšviečia protą, kad šią tiesą teisingai suvoktų“.

Mūsų protas iš principo gali pažinti, kad daiktai sukurti, net jei visą tiesą apie sukūrimą apšviečia tik Apreiškimas. Ką gali pažinti protas? Jis gali pažinti, kad pasaulis ir visa pasaulio tikrovė nėra kilę iš savęs pačių. Visa priklauso nuo kito. Niekas nėra savęs padaręs. Dažnai aptarinėjama materijos savaiminės organizacijos klausimą dabar palieku nuošalyje. Tvirtinu tik tiek: materija nėra „iš savęs pačios“. Mes nepadarėme nei pasaulio, nei savęs pačių. Kiek leidžia mūsų nedidelės galimybės, visada galime tik keisti tai, kas jau egzistuoja – į gera, bet kartais, deja, ir į blogą. Bet visada suponuojame ką nors jau egzistuojant – visų pirma, kad egzistuoja šis pasaulis ir mes jame. Galime sielotis, kad esame priklausomi, galime jaustis įžeisti, tačiau tikėjimas sukūrimu man sako: pripažinti, kad esi priklausomas, nepažeminimas. Būti priklausomam nuo Kūrėjo nėra pažeminimas, priešingai, tai teikia mums nepaprastų galimybių. Pozityvi atvirksčioji šios priklausomybės pusė yra tai, kad Kūrėjas visa laiko, remia, apglėbia, kad jo glėbyje esame saugūs.

2. Taip prisiartiname prie antros ištaros apie Kūrėją ir jo kuriamąjį veikimą. Užbėgdamas į priekį, pasakysiu nuostabą keliantį ir galbūt provokuojantį dalyką: iš Dievo pusės kūrimas, kuriamasis aktas nėra „judėjimas“. Kodėl? Visas pasaulyje matomas kūrimas, veikimas, darymas yra to, kas jau yra, judėjimas ir kitimas. Štai dailidė, iš medžio gaminantis stalą, medį keičia, jį formuoja. Iš anksto duotai medžiagai jis suteikia naują pavidalą. Namų šeimininkė ar šeimininkas iš neapibrėžiamų elementų krūvos paruošia nuostabų valgių, išankstinę duotybę pertvarko naujaip. Tačiau tai yra ne ko nors visiškai naujas kūrimas, bet formavimas. Daiktai keičiami taip, kad taptų valgomi.

Ne kitaip elgiasi menininkas, technikas, netgi dvasiinių dalykų kūrėjai. Net mano geriausios idėjos nėra absoliučios naujybės. Jos visada suponuoja, kad kiti jau yra mąstę ir kad aš pats prieš tai esu mąstęs. Tai idėjos, atsirandančios iš keitimosi idėjomis, ir kai man kas nors nušvinta, tai visada tėra išankstinės duotybės, to, kas egzistuoja, formavimas. Galbūt kartais ir iš tiesų išnyra kas nors nauja. Šį klausimą gvildensime kitose katechezėse: kaip pasaulyje atsiranda nauja? Ypač kai kalbame apie naujų rūšių atsiradimą evoliucijoje.

Bet dabar esminis Dievo kuriamojo akto momentas: jame nėra judėjimo. Juo nekeičiamas kas nors, kas eg-

zistuoja. Juo neformuojama kokia nors išankstinė duotybė. Daugelio religijų mituose apie sukūrimą dievai kuria performuodami tai, kas jau egzistuoja. Jie yra demiurgai, suteikiantys pavidalą chaosui, išankstinei duotybei, pirmapradei materijai, pasaulio skulptoriai, tuo tarpu Kūrėjas tėra Dievas, kurį sutinkame Biblijoje. Su senaisiais mitais apie sukūrimą, tiksliau, pasaulio sukūrimą savo pagoniškoje aplinkoje, polemizavo ankstyvieji krikščioniškieji autoriai. Pavyzdžiui, šventasis Teofilis Antiochietis 180 m. rašė: „Jei Dievas būtų ištraukęs pasaulį iš jau egzistavusios medžiagos, tai kas čia būtų buvę nepaprasta? Štai duok žmoniškajam amatininkui medžiagos, ir jis iš jos padarys viską, ką nori. Tuo tarpu Dievo galia pasireiškia būtent per tai, kad jis, idant padarytų viską, ką nori, pradeda nuo nieko“. Dievas kuria „iš nieko“. Tai nereiškia, kad niekas yra kažkas, iš ko jis ką nors daro, tai reiškia, kad Dievo kuriamasis aktas yra suverenis steigimas. Galėtume pasakyti ir taip: „pašaukimas į egzistenciją“. Dievas tarė, ir taip įvyko! Štai kuo didingas ir nepakartojamas biblinis tikėjimas sukūrimu.

3. Dabar turiu paminėti trečią sunkumą: tikėjimo mokyje apie sukūrimą teigiama, jog Dievo kuriamasis aktas nėra laike, kur nors laiko linijoje. Žinau, jog tą sunku suvokti. Mums visa, ką pažįstame, yra laiko linijoje – vakar, šiandien, rytoj, katechezės pradžia, pabaiga. Dievo kuriamasis aktas nėra pirmas kartą padarytas bei atliktas aktas ilgoje laiko momentų sekoje. Dievas, taip sakant, savo darbą padarė ir dabar, sudėjęs rankas, gali ilsėtis. Ne! „Pradžioje Dievas sukūrė...“ Ši pradžia vis dar tebėra Dievo amžinybėje. Mums, kūriniams, tai pradžia laike. Atsiradau kartą, prieš 60 metų. Dievui tai nėra pradžia laike. Visata prasidėjo prieš 14 milijardų metų, tačiau Dievo kuriamasis aktas nėra laike, juo sukuriamas pats laikas. Dievas yra amžinas. Jo kūrimas nėra taškinis, vieną kartą čia, kitą kartą ten, jis pašaukia į egzistenciją ir egzistencijoje išlaiko. Kūrimas vyksta dabar, Dievo dabartyje.

Laiške žydams rašoma, jog Dievas savo galingu žodžiu palaiko visatą (plg. *Žyd* 1, 3). Todėl turime sakyti: jei Dievas bent vienam akimirksniui mus, kūrinių, paleistų, iškart nugrimztume ten, iš kur atėjome, į nieką, iš kurio esame pašaukti. Pripažinkime, jog tą nelengva suvokti. Turime mėginti peržengti savo laikinius bei erdvinius vaizdinius. Tada įžengsime į nuostabiai nuoseklų pasaulėvaizdį.

Dievas kuria, nes jis to nori

Baigdamas, kaip papildymą ar kaip foną, norėčiau paminėti du gana svarbius momentus:

1) Dievas kuria absoliučiai laisvai – niekas jo neverčia to daryti. Jis daro tai nespaudžiamas būtinybės, kaip

kad mes. Mums visada ko nors reikia, kad pavalgytume, pamiegotume, nes mums vis ko nors trūksta arba mes vis ką nors – ar ir save pačius – norime įgyvendinti. Dievui nereikia savęs įgyvendinti. Kūrinių nėra jo papildymas, nėra jo fragmentas, mes esame ne jo dalis, bet jo laisvai įsteigti, sukurti. Tai reiškia jo panorėti.

2) Tai turi milžiniškų padarinių mūsų pasaulėvokai bei savivokai. Kadangi Dievas kūrė vadovaudamasis suvereniais laisvės, jis suteikė savo kūriniams autentišką savarankiškumą.

Kūriniai turi patys save, jie tikrai turi savo egzistenciją, gebėjimą veikti, jiems dovanota autonomija iki pat žmogaus laisvės, apskritai didžiausio kūrinių Dievo sukurto stebuklo. Prieš pažvelgdami į padarinius, dar kartą atsiribojame nuo kitų trijų vienas kitam giminingų sprendimų:

„Emanacinis“ sprendimas reiškia: pasaulis yra Dievo „išsiliejimas“, taip sakant, mažesnės vertės „jo dalis“, „atlieka“, menkesnė Dievo forma. „Panteistinis“ sprendimas viską laiko esant Dieve ir Dievu. Dievas yra visame kame, tačiau taip, kad viskas yra Dievas, taip pat medis ir gyvūnas. Pasak „monistinio“ sprendimo, tėra viena substancija, viena esybė, ir tai yra Dievas. Visa kita arba išvis neegzistuoja, arba yra Dievas.

Visiems trims „sprendimams“, šiandien dažnai aptinkamiems ezoterinėje literatūroje, būdinga esminė klaida: Dievas padaromas nebe Dievu, o iš kūrinių, paverčiant juos tik „Dievo dalimi“, atimamas savarankiškumas. Šie trys sprendimai atrodo pamaldžiai ir todėl vis apgauna daug žmonių. Jie atrodo kūrinių išaukštinantys, pakeliantys jį iki dieviškojo rango. Tačiau iš tikrųjų yra priešingai.

Kūrinių nėra Dievo „išsiliejimas“

Sakiau: kadangi Dievas sukūrė pasaulį ir visus kūrinius būdamas suvereniai laisvas, niekieno neverčiamas bei nespaudžiamas, tai yra dovanotoji jiems būtis ir gebėjimą veikti, kūrinių yra autentiškai savarankiška. Jei kūriniai būtų Dievo esmės „išsiliejimas“, jie nebūtų savarankiški, neturėtų nuosavos būties, nuosavos tikrovės. Tikrai „patys savimi“ galime būti tik todėl, kad esame Dievo laisvai sukurti.

„Evoliucionizme“ – dar kartą primenu, jog skiriu mokslinę evoliucijos teoriją nuo pasaulėžiūrinio evoliucionizmo, – sunku tarti kūrinius turint savą būtį. Evoliucijos sraute viskas neryšku, atrodo, jog nieko tvaraus, besiremiančio į save, turinčio savą tikrovę nėra. Viskas tėra momentas laiko tėkmėje.

Kitaiip yra tikint: visuose kūriniuose įžiūrime jų savą būtis, savas pavidalas, savas veikimas, o žmoguje – laisvė. Plačiau apie tai kitą kartą.

Dabar svarbi, esminė išvada: kadangi Dievas kuria visiškai laisvai, jo kūriniai savarankiški. Jie yra tvarūs. Juk jie panorėti Dievo. Šventasis Tomas taip šitai išreiškia: Dievas dovanoja daiktams ne tik būti, bet ir savą veikimą. Aukščiausiu laipsniu tai įgyvendinta žmoguje: mes esame kūriniai, gavę ne tik egzistenciją, bet ir dvasią, valią, laisvę.

Nematau jokio kito mokymo, kuriame taip suprantamai ir įtikinamai visų kūrinių priklausomybė nuo Kūrėjo būtų sujungta su kūrinių savarankiškumu. Priežastis paprasta: kadangi Dievas kuria būdamas suvereniai laisvas, jis dovanoja savo kūriniais suverenią laisvę būti savimi. Kadangi kito motyvo kaip savo gerumą kurti neturi, jis leidžia savo kūriniais būti savo gerumo dalininkais: „Ir Dievas matė, kad buvo labai gera“.

Tikiuosi, jog man šiek tiek pavyko parodyti, kad krikščioniškasis tikėjimas į Kūrėją yra visiškai kitoks negu „deistinė“ idėja apie laikrodininką, kuris išjudina viską tiktai pradžioje, tarsi pastūmėdamas iš išorės. Būti sukurtam reiškia būti gavusiam būti ir egzistenciją. Tai reiškia būti laikomam to, kuris dovanoja visą būti, visą judėjimą, visą gyvenimą. Tai reiškia būti gavusiam viską iš jo gerumo bei būti jo apglėbtam ir laikomam.

Tikėjimas į Kūrėją iš kūrinio nieko neatima, kaip kad kažkieno būgštaujama. Su priklausomybe jis suteikia ir laisvę, kad ir kaip tas paradoksaliai atrodytų. Juk priklausomybė nuo Dievo nėra pažeminimas, savarankiškumo atėmimas. Dievas nėra despotiškas valdovas, jo kuriamoji veikla nėra tirno žaidimas. Būti gavusiam iš jo viską yra kūrinio orumas. Todėl tikėjimas į Kūrėją geriausiai laiduoja jo kūrinių orumo apsaugą. Jei visa tebutų atsitiktinumo ir būtinybės produktas, būtų sunku suprasti, kodėl kūriniais reikėtų priskirti orumą ir juos gerbti.

Nauji leidiniai

Francisco Fernandez-Carvajal. Kalbėti su Dievu. Mąstymai kiekvienai metų dienai. I tomas: adventas – Kalėdos. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2005. – 400 p.

Tai puiki parankinė knyga asmeninei maldai. Skaitytojas ras daug praktiškų patarimų, padedančių atrasti, kaip vykdyti Dievo valią bendraujant su aplinkiniais, ugdantis charakterį, kasdien dirbant ir gyvenant šeimos gyvenimą. Gausu įvairių epochų dvasinių autorių citatų, skatinančių kasdien apmąstyti pasirinktą krikščioniškojo gyvenimo aspektą.

Teologija nėra teologų privatus reikalas

(KAP) Pasak popiežiaus Benedikto XVI, teologiniai darbai bei tyrimai turi būti vykdomi „bendrystėje su Bažnyčios magisteriumu ir jam vadovaujant“. Gruodžio 1 d., kreipdamasis į Tarptautinės teologijos komisijos narius, popiežius pabrėžė, jog teologija nėra privatus teologų reikalas. Toks supratimas iškreiptų teologijos prigimtį. Teologinis darbas prasmingas tik tai bažnytinėje bendruomenėje ir bendrystėje su teisėtais Bažnyčios ganytojais.

Teologinis darbas reikalauja mokslinės kompetencijos, tačiau ne mažiau ir tikėjimo dvasios bei nusizeminimo. Tik malda bei meditacija, pasak popiežiaus, galima suvokti Dievo prasmę. Racionalumas, mokslis, mąstymas Bažnyčios dvasia vienas kito nešalina, priešingai, sudaro vieną visumą.

Būdamas Tikėjimo mokymo kongregacijos prefektu, kardinolas Josephas Ratzingeris daugiau nei dvidešimt metų vadovavo Tarptautinei teologijos komisijai.

Popiežius Jonas Paulius II yra pavyzdys vyskupams

(KAP) Popiežius Benediktas XVI savo pirmtaką Joną Paulių II pavadino atsakomybės pavyzdžiu Bažnyčiai. Gruodžio 3 d., kreipdamasis į Lenkijos vyskupų grupę, atvykusią vizito *ad limina*, popiežius akcentavo, kad aktualus išlieka ir Jono Pauliaus II raginimas imtis naujosios evangelizacijos. Sykiu jis priminė, kad Bažnyčia savęs netapatina su jokia politine partija ir jokia politine sistema. Popiežius išpėjo vengti politinio šališkumo bei pabrėžė politikos autonomiją.

Popiežiaus žodžiais, „politiniame gyvenime krikščioniškąsias vertybes turi drąsiai ir suprantamai liudyti“ katalikai pasauliečiai. Tas vertybes jiems privalu ginti ypač tada, kai joms kyla grėsmė. Pasauliečiai turėtų veikti tiek politinėje, tiek komunikacinėje viešojoje erdvėje.

Kreipdamasis į vyskupus, Benediktas XVI akino juos savo gyvensena rodyti pavyzdį visiems katalikams ir pirmiausia kunigams. Nuo to neatsiejamas neturto praktikavimas, taip pat malda, paprastumas ir atsakomybės suvokimas. Popiežius taip pat ragino vyskupus rūpintis savo dvasininkų išsilavinimu bei nuolatiniu ugdyimu mokslinėje, pastoracinėje ir žmogiškojoje srityje.

Popiežius kritikavo religijos laisvės suvaržymus

(KAP) Popiežius Benediktas XVI kritikavo religijos laisvės suvaržymus daugelyje pasaulio dalių. Per Viešpaties angelo maldą gruodžio 4 d., aiškiai turėdamas galvoje kai kurias islamo šalis bei Azijos komunistines valstybes, jis minėjo, jog religijos laisvė kai kada „vadovaujantis religiniais ar ideologiniais sumetimais“ apskritai nesuteikiama. Kitur ji garantuota popieriuje,

tačiau *de facto* apribojama „politikos arba, subtiliau, vyraujančios agnosti-
cizmo bei reliatyvizmo kultūros“.

Atkreipdamas dėmesį į prieš 40 metų Vatikano II Susirinkimo paskelbtą do-
kumentą *Dignitatis humanae*, Benediktas XVI sakė, jog religijos laisvė laiduoti-
na ne tik kiekvienam asmeniui, bet ir bendruomenei. Religijos laisvė kylanti iš
žmogaus, vienintelio kūrinio, gebančio laisvai bei sąmoningai užmegzti ryšį
su savo Kūrėju, kilnumo. „Melskimės, kad kiekvienas žmogus galėtų pilnat-
viškai gyventi savo religiniu pašaukimu“, – sakė Benediktas XVI.

JT neįgaliųjų teisių deklaracijos trisdešimtujų metinių proga popiežius
taip pat ragino labiau integruoti neįgalius žmones į visuomenę, darbo
pasaulį bei krikščionių bendruomenę. „Kiekvieno žmogaus gyvybė verta
pagarbos ir turi būti apsaugota nuo prasidėjimo iki natūralios mirties“, –
pabrėžė popiežius.

Popiežius: daugiau jautrumo bažnytinei muzikai

(KAP) Popiežius Benediktas XVI paragino Bažnyčią daugiau dėmesio skirti
sakralinei muzikai ir būti jos atžvilgiu jautresnei. Žinioje, skirtoje Dievo
kulto kongregacijos kongresui Romoje, jis pabrėžė didelę bažnytinės mu-
zikos reikšmę. Santykis tarp muzikos ir liturgijos nuolatos iš naujo ap-
mąstyti-
nas bei derintinas. Bažnyčios muzikai turi nuolatos bendradar-
biauti su savo nacionalinėmis vyskupų konferencijomis.

Tarptautinis kongresas, kurį gruodžio 5 d. dieną pradėjo kardinolas Fran-
ciskas Arinze, surengtas 1963 m. gruodžio 4 d. popiežiaus Pauliaus VI
paskelbtos Vatikano II Susirinkimo deklaracijos *Sacrosanctum Concilium*,
kuria pradėta liturgijos reforma, sukakties proga.

Kardinolas Kasperis: popiežius kitais metais vyks į Stambulą

(KAP) Pasak kardinolo Walterio Kasperio, popiežius tvirtai pasiryžęs ki-
tais metais apsilankyti Stambule. Pokalbyje su vokiečių žurnalistais Ro-
moje kardinolas taip pat optimistiškai įvertino katalikų ir ortodoksų san-
tykių perspektyvas. Popiežiškosios krikščionių vienybės tarybos prezi-
dentas prieš tai buvo dalyvavęs Šv. Andriejaus šventėje Konstantinopolio
patriarchate. Iškilnių periferijoje kalbėta apie popiežiaus kelionę bei kata-
likų ir ortodoksų oficialaus teologijos dialogo tęsimą.

Pokalbiai Stambule, pasak kardinolo, buvę „draugiški ir nuoširdūs“. Tarp-
tautinės dialogo komisijos koordinacinis komitetas artimiausiomis die-
nomis susirinksias Romoje. Daugiausia dėmesio čia bus skirta popie-
žiaus primato ir kolegialumo klausimams. „Tai bus ilga diskusija“, – sakė
kardinolas Kasperis. „Uolų“ yra ir kultūrinio, ir teologinio pobūdžio, be
to, slegia istorinė našta. Benediktas XVI, jo žodžiais, ortodoksų labai ger-
biamas, juo pasitikima bei iš jo daug tikimasi.

Santūriai kardinolas įvertino popiežiaus perspektyvas apsilankyti Mask-
voje. Prieš tai reikėtų išspręsti iškilusias problemas. Kaip tokias, kardino-
las Kasperis įvardijo Maskvos patriarchato kaltinimus Katalikų Bažny-
čiai tikinčiųjų verbavimu bei graikų apeigų Katalikų Bažnyčios vaidmenį
Ukrainoje. „Ukrainiečių ant ekumenizmo altoriaus neaukosime“, – pa-
reiškė Kasperis.

BAŽNYČIOS ŽINIOS

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos
du kartus per mėnesį

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
Šventaragio 4
Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios
informacijos centras
Papilio 5, LT-44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas
arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ
Nariai: vysk. Jonas Boruta SJ
vysk. Jonas Kauneckas
mons. Artūras Jagelavičius
kun. Leonas Povilas Zaremba SJ
kun. Lionginas Virbalas SJ
kun. Kęstutis Rugevičius
Vyskupijų atstovai:
kun. Arūnas Poniškaitis
kun. Domas Gatautas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

Vita Filipova / Kazlų Rūda
Jūratė Kadusauskaitė / Marijampolė
kun. Žydrūnas Vabuolas / Vilnius
kun. Saulius Stumbras / Klaipėda
Laima Zimkienė / Šiauliai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio 5
LT-44275 Kaunas, Lietuva

TELEFONAI

Redakcija: 323 853
Platinimo tarnyba: 322 776
Faksas: 323 853
El. paštas: lkbic@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Studentų 48a
LT-51367 Kaunas

TIRAŽAS 800 egz.
ISSN 1392-6098

© 2005, „Bažnyčios žinios“